



PREMIS LITERARIS
HOMILIES D'ORGANYÀ
2020

Albert Llanos Serral ● Marta Grau Repullo ● Núria Oliva Barceló
Aina Casassas Sanz ● Joan Adell Álvarez ● José Luis García Herrera
Genís Espar Vilalta ● Carla Roch Puigpinós ● Queralt Solà Soca

PREMIS LITERARIS HOMILIES D'ORGANYÀ
2020

PREMIS LITERARIS
HOMILIES D'ORGANYÀ
2020

Premis Literari Homilies d'Organyà 2020
© dels textos: els seus autors i les seves autores
© de la present edició: Ajuntament d'Organyà

Primera edició: setembre de 2020
Fotografia de la coberta: Neus Trench Jové
ISBN: 978-84-09-21866-0
Dipòsit Legal: L-539-2020
Imprès a Lleida

És prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment sense la prèvia autorització de l'editor

Presentació

Us oferim en aquest volum les obres guardonades en els **Premis Literaris Homilies d'Organyà** corresponents a l'any 2020. Hi trobareu la guanyadora i finalista del premi Pirineu de narració literària, les guanyadores dels premis Lletres de Dones, Joves Autors i Germans Espar i Tressens, l'obra poètica guanyadora del premi Josep Grau i Colell i les redaccions guanyadores del premi Narieda, integrada per les escoles de Coll de Nargó, Organyà i Peramola. En total han estat 255 les obres originals que s'han presentat al concurs en el conjunt del premis, la xifra més alta assolida fins ara.

Aquest 2020 tot s'ha capgirat. Tanmateix, els dies de confinament sembla que han estat força productius per als creadors literaris que s'han presentat al cartell de premis de la vila de *les Homilies*. Expressem la nostra gratitud a tots i totes.

Els premis literaris s'insereixen en la **24a Fira del Llibre del Pirineu**, que Organyà acollirà els pròxims dies 4, 5 i 6 de setembre. Es tracta de la gran festa de la literatura pirinenca que comptarà amb desenes d'escriptors i escriptores que hi presentaran les seves darreres novetats i amb tot un seguit d'actes entre els quals destaca la Carrerada de Llibres i les *homilies modernes*, que cada any s'encarreguen a personalitats del món de les lletres i del pensament.

Els jurats dels premis literaris Homilies d'Organyà 2020 han estat formats per les persones següents:

Premi Pirineu de narració literària: Maite Argerich, Isidre Domenjó, Montse Ferrer, Roser Pubill i Josep M. Vigo

Premi Josep Grau i Colell de poesia: Joan Graell, Jaume Invernon, Marta Jordana, Enric Quílez i Conxita Rabasa

Premi Alt Urgell de joves autors: Joel Aubet, Pepita Clop, Albert Galindo, Eva Múrcia i Eva Serra.

Premi Lletres de Dones de relats curts: Txema Díaz-Torrent, Genisa G. Carricondo, Anna Martí, Cristina Orduña i Teresa Vilaró.

Premi Germans Espar i Tressens de relats viscuts: Joan Aixàs, Sol Gasch, Carme Puig, Julio Quílez i Carme Ribó.

Premi Narieda de redacció infantil: Marta Mejías, Iris Parra, Carme Pena i Joan Reig

Els premis literaris Homilies d'Organyà es completen amb el **Premi Albert Vives de periodisme** a la trajectòria professional, que atorga Òmnium Cultural Alt Urgell.

Índex

<i>Homo Sapiens</i>	
Albert Llanos Serral	9
<i>La resta de les nostres vides</i>	
Marta Grau Repullo	29
<i>La llista</i>	
Núria Oliva i Barceló	59
<i>Sis trets</i>	
Aina Casassas Sanz	71
<i>El jersei del mestre</i>	
Joan Adell Álvarez	83
<i>Pedres, mar, vida i ruïnes</i>	
José Luis García Herrera	93
<i>Un poble de Sant Martí</i>	
Genís Espar Vilalta	105
<i>La troballa del Bruc a Narieda</i>	
Carla Roch Puigpinós	106
<i>Les aventures del Jan</i>	
Queralt Solà Soca	108

Premi Pirineu

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

HOMO SAPIENS

Albert Llanos Serral

Obra guanyadora

Mai abans havia aconseguit caçar una peça tan gran com aquella, i si no ho havia fet era perquè ningú li ho havia ensenyat. Es va passar dies dissenyant el parany, removent terra, afilant estaques al seu interior, cobrint d'herbam i branquillons la part superior de l'esvoranc i endurint la punta de la seva llança amb foc, no fos cas que l'hagués de menester per si les coses anaven maldades. Si això passava, havia d'assegurar-se que la seva llança fos capaç de travessar la pell gruixuda d'un animal que no havia tocat mai. Fins i tot havia pensat en colpejar el sílex que duia al sarró per aconseguir una ascla afilada i lligar-la a l'extrem de la llança, ben enganxada amb resina de pi; però tenia por que la pedra es trenqués en el moment de fiblar la pell dura de l'animal i per això se'n va desdir.

Malgrat tots els preparatius, el més complicat de tot va ser atraure la bèstia. Per fer-ho, va recordar el que li havia explicat el seu oncle, quan ell era un nen, sobre el comportament d'aquelles bestioles. Els senglars són animals molt tímids, que fugen sempre de nosaltres i només gosen atacar quan veuen perillar les seves cries. Així doncs, es va veure obligat a molestar un dels cadells amb la intenció d'enra-

biar la mare i fer que l'animal el perseguís fins al parany. Havia de procurar deixar al marge la resta del grup, per tal que les altres femelles poguessin continuar alimentant tota la cadellada.

El senglar va començar a bleixar amb poderoses barfades irades capaces d'alçar pedruscall i fang del terra, mentre els seus músculs l'empenyien cap endavant i feien trontollar el sender per on s'obria pas amb l'únic objectiu d'abraonar-se contra aquell qui havia gosat esfereir un dels seus fills. De fet, l'animal ho hauria aconseguit sinó fos perquè, en l'últim instant, les seves peülles es van esfondrar en una catifa de bastonets i brins d'herba que s'estellaven en mil bocins i engolien l'enorme embalum de la bèstia.

Dins d'aquell clot fatídic, l'animal va aterrar en una catifa afilada d'estaques que s'endinsaven sense miraments a l'interior de la seva carn, esquinçant fibres musculoses i òrgans al seu pas, deixant com herència un últim crit esfereïdor que silenciava tot l'esfondrament.

Al cap d'una estona, quan el caçador va veure que l'animal deixava de moure's, va decidir baixar al fons del clot amb el cor desbocat d'orgull i els ulls il·luminats per la felicitat d'haver aconseguit una enorme quantitat de carn i pell gruixuda. Es va plantar just davant dels ulls oberts del senglar i el va contemplar de fit a fit. En el fons, però, li sabia greu haver finat la vida de la bèstia. De totes maneres, si volia sobreviure necessitava reserves de carn i el seu pelatge atapeït per a preparar-se per l'arribada d'un hivern gèlid que començava a deixar el seu mantell blanquinós als cims de les muntanyes del Pirineu. Tampoc volia pensar gaire en la infinitat de tabús i prohibicions que s'havia saltat i el

càstig que el seu clan li hauria imposat per haver realitzat aquella cacera. De fet, ja no li importava massa; les urpes poderoses de la tribu que l'havia retingut no governaven el reialme salvatge que ell havia escollit.

Malgrat tot, encara no havia après a deixar de banda els remordiments de consciència de les seves accions en un món on, precisament, per a sobreviure calia obrar al marge de l'escala de valors que l'havia vist créixer. Així doncs, l'home va dirigir la mirada al cel i va deixar anar tota la seva recança amb un sospir llarg i sostingut. Havia d'anar per feina i esquarterar la bèstia amb el ganivet d'obsidiana que duia penjat a la cintura. L'escassa experiència en aquell nou món li havia ensenyat que anava millor l'obsidiana per tallar grans porcions de carn, mentre que el sílex era ideal per escorxar animals petits i raspar les pells per treure'n tot el greix.

I així, amb el ganivet ben agafat a la mà a punt d'endinsar la punta al coll gruixut del senglar, l'home estava a punt d'aprendre una de les lliçons més importants de la naturalesa. Tard o d'hora, havia d'arribar el moment. Ho va considerar com un ritual d'iniciació, com una mena de prova que els déus li havien enviat per veure si realment era digne de continuar vivint com ell havia escollit.

El cas és que, tot d'una, allò que semblava mort va començar a remoure's amb la potència dels qui no estan disposats a abandonar el reialme dels vius, encara que el seu cos es trobés travessat per estaves afilades enmig d'un clot ensangonat. El senglar va arrencar les estelles del terra, fent trontollar les parets del forat i va aconseguir dirigir els ullals imponents contra aquell ésser que tenia davant seu,

amb les últimes forces que l'instint de supervivència atorgava a una bèstia que deixava anar el seu últim alè de vida i el seu últim batec, abans d'endinsar un dels ullals al costat dret del caçador.

Esfereït i adolorit, l'home es va posar la mà a la ferida i la va enretirar al cap d'uns instants. Va veure tot el palmell de la mà cobert de vermell i va esgolar un crit desbocat de païra. Mai abans havia vist una taca vermella tan gran i lluent que emanés del seu cos. Es va adonar que en aquell món idíl·lic, sense normes ni ordre, on la llibertat més absoluta l'havia embolcallat d'ençà el moment en què hi va arribar, només hi havia una única llei que havia de respectar escrupolosament: estar alerta i no confiar-se mai, sobretot del comportament purament instintiu d'aquelles bèsties que són capaces de simular la seva mort si amb allò aconseguien retornar el cop fatídic a aquell qui havia gosat posar punt i final a la seva vida, abans que aquesta s'apagués.

Per primera vegada, la bellesa d'un immens paradís frondós, embellit de formes sinuoses i perfumat per encisadors aromes florals, ensenyava la seva cara més amarga i cruenta. Era aquell rostre que advertia a tota bèstia, especialment a un home inexpert, que en aquell reialme natural es podia morir en qualsevol moment si es badava o es confiava en tenir controlat, precisament, allò que mai es podia controlar: l'instint de supervivència dels animals.

El primer que va fer el caçador després de veure el rierol de sang que brollava de la seva ferida, va ser entaforar les seves mans trèmules al sarró que duia sempre penjat del coll. Va treure un pot farcit de mel, el va destapar i va abocar-ne el contingut per tota la nafra. Tenia l'esperança

que la substància espessa aturaria l'hemorràgia. Això, com a mínim, era el que l'home sempre havia suposat i ara tenia l'oportunitat de comprovar-ho.

A la tarda, el dolor s'havia intensificat. Probablement no havien ajudat gaire els esforços per sortir del clot, carregat de carn i pells, i el seu trajecte fins a la cova. Un cop allí, l'home va deixar caure tot el seu carregament a terra, fent que la carn i els estrips de pell s'estavellessin sense que li importés gaire el desordre. Només volia descansar; però no podia fer-ho. Sabia perfectament que la carn crua no trigava gaire a podrir-se i l'olor forta atrauria altres bèsties famolenques a l'entrada del cau. A més, havia d'espavillar-se a encendre foc amb l'escàs feix de branquillons secs que li quedava i sabia que trigaria bastant a fer aparèixer una espurna per més que fes rodolar una fusta damunt d'una altra. Afortunadament, però, ho va aconseguir més ràpid del que s'havia imaginat. Qui sap si el ventijol de garbí que s'endinsava per la cova havia ajudat en l'encesa. Per alimentar la guspira, es va afanyar a tirar trossets d'esca de bolet per afavorir la combustió i obtenir un foc ben madur.

Amb l'ajuda de dos bastons llargaruts clavats a terra, l'home es va afanyar a penjar trossos de carn damunt de la foguera, procurant que fos el fum —i no pas la flama— el qui els cuinés. Havia après que la carn fumada es conservava molts més dies i mantenia ben lluny els insectes. Així doncs, quan la vermellor crua dels talls de carn va desaparèixer completament, els va despenjar i els va guardar ben a prop d'una paret que tenia un significat molt especial per a ell. Algunes zones del mur havien estat pintades per

uns homes antics que havien ocupat la mateixa cova a l'albada del temps.

Per a ell, allò era com una mena de santuari. El reconfortava sentir-se a prop d'unes obres fetes per algú altre, malgrat que el pas del temps l'hagués distanciat de l'època en què va viure l'artista primitiu. Contemplar siluetes d'homes i animals, presents a tota la paret, el feia sentir segur de la decisió que l'havia dut fins allí. Per això li agradava treballar ben a prop de les pintures ennegrides i vermelloses d'aquell mur; el feia sentir-se membre d'un altre mena de clan més antic i més noble que aquell amb el que s'havia vist obligat a conviure. L'home va agafar la pell del senglar, la va estendre a terra, al costat de la paret, es va treure un raspador de sílex i va començar a raspar per anar desenganxant restes de carn i de greix, tal com havien fet milers de vegades els habitants d'aquella caverna en temps remots.

Mentre repetia el mateix moviment, una i altra vegada, els seus ulls fitaven la paret del davant i resseguien les línies desdibuixades d'uns caçadors intentant ferir la figura mig esborrada d'un cérvol. Una fiblada de dolor punyent al costat dret el va forçar a apartar la mirada. Es va haver d'aturar i es va estirar a terra. De mica en mica, el dolor de la ferida anava minvant, mentre ell contemplava el sostre pedregós, irregular i caòtic de la cova.

Tot seguit, va tancar els ulls i es va posar a escoltar. El silenci sepulcral que governava el llogaret només era trencat, de tant en tant, per la melodia del vent que bufava a fora. De fet, el silenci màgic i etern era capaç de qüestionar les seves accions sempre que aclucava els ulls. Havia fet bé en abandonar el seu clan? Havia arribat el dia en què

començaria a enyorar l'escalf d'aquella pell suau que tantes vegades l'havia acarolat? O la dolçor del so d'altres paraules en l'ambient que no fossin només les seves?

Quan va obrir els ulls es va fixar en una imatge pintada a la paret. Era la silueta d'una mà estesa amb el contorn pintat de vermell. Va pensar que aquella mà era la de l'artista que havia plasmat la resta d'escenes de caça i rituals presents al mur; l'única companyia humana de la cova, malgrat que hagués deixat d'existir des de temps immemorials. L'home es va aixecar, es va apropar a la paret i va posar la seva mà al damunt de la pintura. Els dits coincidien perfectament amb els de la silueta i semblaven de la mateixa mida. Li semblava connectar directament amb aquell ésser cada vegada que es sentia sol i això el reconfortava, encara que només rebés la fredor i la duresa irregular de la pedra com a única resposta a la seva solitud.

Al cap d'una estona, va veure una llum ataronjada que feia ressaltar les parts més punxegudes de la paret. Era la llum del capvespre. L'home es va cobrir el seu costat dret adolorit i va sortir de la cova, arrossegant els peus, en direcció al penya-segat situat just davant. Des d'allí podia veure perfectament com el dia s'esmunyia derrotat per les ombres de la nit. Es sentia culpable d'haver deixat escapar capvespres meravellosos com aquell que eixamplava les seves pupil·les i omplia de blaus, porpres i vermells l'interior de la seva ànima. Eren els últims colors d'un dia que es barrejaven en un firmament majestuós esfilegat de bromalls, governats per la llum d'un sol vellard que començava a esmunyir-se per les valls d'un horitzó dibuixat de valls, cims i serralades llunyanes.

Va decidir asseure's a la vora del penya-segat, amb les cames penjant en la buidor d'un enorme espai que el feia sentir un ésser privilegiat. Algú li havia dit, feia temps, que allò que observaven els seus ulls era el millor moment del dia; un regal dels déus a tot aquell qui havia estat capaç de sobreviure un dia sencer farcit de paranys, perills i traïcions. No recordava qui era la persona que li ho havia dit. El cas és que aquell algú també li havia aconsellat que, de tant en tant, procurés foragitar els neguits i es deixés endur només pel suau vent de garbí, aclucant els ulls i posant les orelles ben atentes al xiuxiueig melòdic d'un ventijol capaç d'encalmar els cors més agitats amb les seves carícies càlides i suaus.

La gent del seu clan no estava avesada a aquella mena de rituals de reconciliació amb la natura. Ell, a més, havia format part d'una classe social que es trobava lluny de les castes benestants. Per tant, el seu anhel de llibertat havia quedat sepultat en un allau de responsabilitats i obligacions que el forçaven a passar per alt la bellesa del món que l'havia vist néixer. I és que des de ben petit l'havien preparat exclusivament a servir al seu gran déu —benefactor de riqueses— per convertir-lo en un bon deixeble capaç d'alimentar i d'engrandir el poder d'aquella divinitat, tal com la gent del seu clan exigia a tot aquell que es trobés en la seva mateixa posició.

Entendre com funcionava el món caòtic, feréstec i natural que es desplegava davant del penya-segat no tenia cap mena de sentit pels cabdills que governaven clans com el seu. Allò era el regne de les bèsties, i no pas el dels humans. A ell només l'havien ensinistrat per aprendre una part molt

específica del funcionament de l'engranatge de la seva tribu. Res més. La seva existència quedava resumida a una ínfima peça d'una maquinària complexa; una peça útil i necessària, però també fàcilment substituïble.

Feia anys que el seu cor li suplicava que gosés donar un pas endavant, es rebel·lés i fugís del captiveri que el mantenia reclòs; però la seva ment feia tot el possible per asserenar el seu temperament i el feia resistir estoicament les condicions d'una vida grisa i encadenada. I tot plegat per por a les conseqüències funestes que rebria arran de la seva rebel·lió.

Tip d'aguantar tanta pressió, finalment el cor va aconseguir derrotar la ment. L'home ja no podia aguantar més el pes feixuc d'una vida erma d'esperances i va decidir esmicolar el jou que l'havia oprimit i escanyat durant tants anys. Per això va decidir fugir en una nit de lluna nova, sense que ningú del poblat se n'adonés. Només l'acompanyava la seva obstinació fèrria, malgrat que li hagués agradat també la companyia d'aquella persona que considerava tan especial. De totes maneres ja era massa tard. Va avançar sigil·losament enmig de les ombres fins a trobar un gran bosc de pins i matolls que li oferia l'entrada a tot un nou món indòmit i sense lleis que l'acolliria a partir d'aleshores; un món que no tenia res a veure amb el que l'havia acompanyat durant tota la vida; un món que ell sempre havia venerat i sempre l'havia atret amb una crida constant i silenciosa que només podia escoltar la seva ànima.

Però allò ja era aigua passada i, amb tots aquells records rondant pel cap, l'home gaudia dels escassos moments que acostumen a durar els capvespres, veient com s'anava es-

vaint de mica en mica el Sol de la mateixa manera que l'escalfor del dia deixava pas a la gelor de la nit. Calia tornar a la cova i encendre una foguera abans que la fosca esborrés completament el camí de tornada. L'home es va alçar enmig d'un repertori variat de gemecs i brams mentre es cobria amb la mà el seu costat dret nafrat. No s'havia equivocat amb les propietats de la mel, capaces d'aturar hemorràgies; però l'amoïnava el fet d'haver pagat un preu massa elevat per la gran proesa que havia assolit.

Quan el firmament es va enfosquir més del compte, es va endinsar al seu cau i va avivar un foc per poder-s'hi veure a la paret. La delicada llum ocre i trèmula li deixava veure un espai lliure per deixar imprès alguna escena digne d'una gran cacera, com la que havia fet aquell dia. Així doncs, va agafar un tros de carbó pròxim a la foguera i va començar a ennegrir un petit espai prominent que li recordava la figura d'un senglar. Es va esmerçar per fer-li uns ullals ben visibles, fins i tot desproporcionats, amb la intenció de fer-li recordar sempre l'autèntic perill de la bèstia. Amb aquella nova escena a la paret, havia contribuït a completar el que havien iniciat uns altres homes molt abans que ell i es va sentir el digne successor de tota la seva herència.

Finalment, després de contemplar la seva obra enllestida, es va estirar a terra aguantant estoicament les fiblades constants de la ferida a cada moviment que feia. Es va cobrir amb la pell del senglar per protegir-se del fred i es va anar endormiscant observant el ball esquívol i entremaliat de les flames de la foguera que crepitava de manera encisadora i enigmàtica com si es tractés d'una peculiar cançó de bressol. En el seu viatge al món dels somnis, se li apareixien les

cares d'aquells qui ja no veuria mai més, sobretot la d'ella, i es preguntava si havia anat massa enllà en la seva decisió. Havia de reconèixer que en el món odiós i abominable que ell havia deixat enrere habitava també l'afecte i estima que alguns membres li havien obsequiat més d'una vegada ni que fos de manera superficial. Per això les preguntes van començar a aflorar guarnides de sentiment de culpa. Es mereixia aquella gent l'egoisme de la seva fugida? Valia la pena haver curat el seu sofriment amb el patiment que els havia causat la seva marxa? Realment havia estat un acte de valentia el fet de deslliurar-se de les cadenes, o més aviat un acte de covardia el fet de no suportar-les?

—No ho haurien entès! —es va escoltar per tota la cavitat l'única resposta capaç de foragitar totes les seves preguntes abans d'adormir-se completament.

Al matí, una tronada allargassada i llunyana el va despertar. Quan va obrir els ulls va escoltar el xipolleig constant i delicat d'un reguitzell de gotes esprimatxades que queien des de les clivelles de les roques superiors de l'entrada de la cova. Li agradava escoltar la melodia monòtona i compasada de la pluja, sovint acompanyada pel so rogallós i poderós dels trons que s'apoderaven, per uns instants efimers, del govern absolut de tot el firmament atapeït de bromalls. Era una simfonia de sons aguts i greus capaços d'acoblar-se harmoniosament sense que ningú gosés establir cap mena d'ordre, com sempre havien fet i sempre s'entestarien a fer, sense evolucionar, ni canviar, ni millorar, ni transformar, ni abandonar el que des dels inicis del temps formava part de la mateixa simfonia d'una simple pluja de tardor que pretenia donar la benvinguda a l'hivern.

L'home volia fruir novament d'un espectacle de la natura. Es va cobrir amb la pell del senglar i es va alçar fins a apropar-se a la sortida de la cova. No li importava el dolor de la seva ferida. De fet, ni tan sols se n'adonava. La seva ment i el seu cor es van deixar endur pel soroll encisador del plugim i per l'olor refrescant i profunda de l'herbam remullat de fora. Els seus ulls fitaven les puntes lluentes de les fulles del pins i dels matolls que encatifaven el seu peculiar jardí sagrat; un jardí que presentava la seva cara més bella, malgrat que ningú hagués rebut l'encàrrec d'esculpir-la.

Per fi gaudia de la calma d'allò que sempre havia estat i mai desapareixeria. Les branques dels pins més pròxims dansaven suaument moguts per un dolç ventijol de tramuntana que deixava el seu xiulet sinuós per tot arreu. Era un nou so que s'afegia al concert de la pluja i que s'endinsava lentament fins a l'interior d'un cor que batejava amb la força de la llibertat que aquell paradís natural li obsequiava constantment. Només hi havia quelcom capaç d'esfondrar el temple de serenor amb què s'havia bastit la seva ànima. Ella, la persona que més enyorava, no estava en aquell paratge idíl·lic.

De sobte, el ventijol suau va desfermar les seves primeres fuetades vigoroses com a preludi de la tempesta que s'apropava; les branques dels pins van començar a recargar-se i a topar les unes amb les altres, i el poder colossal d'un tro proper va fer trontollar el terra i les parets de la cavitat com si hagués deslliurat una pregunta incòmoda: de què serveix un cor guarit per la llum rosada dels capvespres i per l'aroma fresc d'uns matins de pluja si l'interior està ben buit?

—No hauria vingut mai amb mi! —va bramar l'home davant de la força de la natura.

Després d'aquella resposta dolorosa, va donar mitja volta i es va endinsar a la cova, deixant que el cel s'esfondrés a fora. Tenia molta feina a fer i la ferida començava a empenyar-lo de debò. De fet, semblava que la ferida anés de mal en pitjor. A banda de la mel, li hauria anat molt bé trobar flors d'espígol, tal com més d'un xaman del seu antic poble li hauria recomanat per les seves propietats curatives i desinfectants. Es va mirar de gairell la mà dibuixada de la paret; tenia la sensació que aquella pintura, l'únic testimoni d'una altra presència humana en tota la cova, l'estava vigilant i qüestionava tot el que feia.

—Ja ho sé! No cal que t'amoïnis tant... Quan passi la pluja sortiré a fora a buscar flors d'espígol —va respondre a la paret.

La cara de l'home es va desencaijar davant del turment que li va provocar el fet d'estirar el braç per agafar pedruscalls de sílex. Malgrat tot, va dissimular el dolor per evitar que aquella mà pintada s'adonés del seu patiment.

—Per què no tornes amb la gent del teu clan? Els xamans del teu poblat et curarien.

L'home es va aturar. Es va sentir ridícul i avergonyit pel fet d'haver-li semblat escoltar un reguitzell de paraules proferides per una trista i solitària paret freda. Per asserenar-se va anar colpejant les pedres de sílex per extreure'n ascles afilades. Les més grans les utilitzaria com a ganivets i raspadors, mentre que les més petites les aniria modelant fins a obtenir petites puntes de fletxa que les encastaria als extrems de les vares, on serien lligades amb tiges d'herba i

recobertes amb resina de pi per afermar-les completament. També havia de fabricar agulles de cosir amb fragments d'ossos per anar cosint les diferents pells d'animals que havia anat caçant en els últims dies. Amb tanta feina per endavant, de tant en tant, anava observant el seu sarró i alternava la mirada cap a la mà pintada a la paret.

—No penso agafar el sarró! Sé el que pretens i t'equivoques! Vaig jurar que mai més ho faria servir.

Sabia molt bé de què parlava. De fet, era l'única cosa que es va endur del seu antic món. Ni tan sols recordava perquè ho havia fet. De totes maneres, d'ençà de la seva fugida, encara no s'havia atrevit a anar al penya-segat i llançar aquell objecte cap a l'enorme buidor que es desplegava davant seu. Probablement, encara no havia gosat trencar definitivament amb el seu passat. I és que, malgrat sentir-se finalment afortunat i privilegiat d'assaborir l'autèntica llibertat absoluta en la nova vida que havia escollit, allí no hi havia ningú més amb qui compartir les seves proeses, els seus descobriments, les seves victòries, els seus dubtes, les seves preocupacions, les seves nits fredes i ermes, les seves llàgrimes vessades, els seus patiments, els seus anhels... excepte una mà antiga i desdibuixada enmig d'una paret ennegrida i esquerpada.

Allí, en aquell paisatge desmesurat de verdor lluenta, havia conegut també la cara més fosca de la llibertat. Era un sentiment de buidor immens capaç d'afeblir ànimes endurides com la seva. Donaria el que fos per sentir la veu d'ella ressonant per aquelles parets; una veu melòdica, articulada, farcida de sentiments i impulsos capaç de remoure'l per dins i commoure el seu cor, encara que

fos una veu que s'escoltés des del telèfon mòbil que duia amagat al sarró.

Finalment es va desdir, va agafar l'aparell i el va engegar. Al cap d'una estona, el mòbil va començar a revisar apilant missatges de veu i trucades perdudes, organitzant i classificant tota la informació com si la màquina s'averonyís de no estar a punt pel seu amo qui, en el fons, es sentia novament atabalat i angoixat en veure de nou l'exemple més autèntic de la superficialitat del món que havia abandonat.

Va fer una repassada a tot aquell embalum d'informació encabit en el petit aparell aplanat i es va adonar que la majoria de missatges semblaven haver estat enviats per redimir consciències turmentades, tal com ell havia suposat sempre. Només aquells que s'havien transformat més tard en trucades perdudes podien cobejar encara un petit bri d'esperança, una llum verdadera que el fes adonar que encara hi havia persones que es mereixen ser estimades, malgrat que ell s'hagués entestat a banalitzar qualsevol sentiment d'afecte, fins i tot, el de la seva parella, que més d'una vegada li havia assegurat que el seguiria allí on anés, excepte a una caverna profunda, llòbrega i humida perduda enmig dels cims del Pirineu.

No es va atrevir a retornar cap de les trucades, ni tan sols la que es repetia de manera insistent. Tenia por d'esbrinar que, en el fons, ella tenia raó. De fet, ja sabia tot el que li diria la veu femenina de l'altra banda. Estàs boig? Me'n faig creus que hagi decidit fugir d'aquesta manera! Ni tan sols has pensat en el mal que m'has fet? Saps com em sento? Com pateixo? Ets un egoista! Sí! Un egoista i un covard!

Has preferit abandonar-me en comptes de quedar-te amb mi, donar la cara i enfrontar-te a les teves pors!

—I què volies que fes?! Odiava aquella manera de viure! M'ofegava constantment! Era angoixant! M'oprimia l'ànima! A nosaltres sempre ens ha agradat la muntanya, la natura, perdre'ns en la profunditat dels boscos... Però mai vas voler donar el pas definitiu! Mai! Vas preferir acceptar les cadenes d'un sistema que ens maltractava constantment... Ho sento! Però jo no podia més!

Els plors no el van deixar continuar i el dolor de la ferida feia estona que s'havia endinsat encara més. Fins i tot va començar a sentir-se marejat i a notar calfreds. Es va adonar que la nafra se li havia infectat just en el moment en què va observar que li quedava poca bateria al seu mòbil. I tot per culpa d'un d'aquells defectes fatídics d'una tecnologia que presumia de qualitat i eficiència, sempre i quan no es superessin els dos anys de vida; passat aquell temps les coses començaven a fallar, com la durada d'una bateria de liti. Per tant, tan sols quedava temps per una simple trucada, la que li podria salvar la vida; però també la que el duria inexorablement al lloc que l'havia esclavitzat.

Es va sentir derrotat. La solitud eterna que li obsequiava una nova vida també era capaç d'ofegar-lo i oprimir la seva ànima, tot i que d'una altra manera. Mai s'hauria imaginat com d'important era sentir-se escoltat, abraçat, besat, estimat... Les fiblades punyents de la ferida, que el recargolaven de dolor, s'entestaven a fer-li veure que necessitava l'ajuda d'una altra mà que no es trobés pintada en una paret freda i granítica com la que tenia davant.

Amb llàgrimes als ulls, va estavellar a terra les ascles de sílex i va arrossegar els peus cap a la sortida de la cova, on hi havia millor cobertura. Tan sols calia prémer un número per demanar auxili i tornar novament al lloc d'on havia vingut, a l'indret on tot es regia per diminutes pantalles com la seva, que el forçaven sempre a justificar la seva existència després de validar quatre dígitos o, en el pitjor dels casos, colpejar més de vuit caràcters, inclòs aquell que havia de ser especial, sense accents i amb un parell de majúscules.

El seu destí es veia arrossegat novament cap al món de sempre; un món d'asfalt, gris, fred, superficial, d'esperances condicionades per contractes de curta durada, d'objectius setmanals impossibles d'assolir, de clients exigents que titllaven de manca de professionalitat les entregues realitzades abans de dotze hores després de la compra, de Black Fridays, de Cyber Mondays, de segones unitats a meitat de preu, d'hores extres atapeïdes d'encàrrecs d'última hora, de nits sense son, de sous mileuristes, de missatges inoportuns dels seus superiors que monitoritzaven el seu comportament amb el control de dues odioses confirmacions de lectura de color blau, de qüestionaris de satisfacció que l'avaluaven constantment, de càpsules educatives, de cursos de reciclatge, de formacions continuades, de models de negoci nous que espolsaven els antics amb el ventall d'una formació a mida sempre feta fora d'hores de feina, d'aplicacions informàtiques que es quedaven obsoletes just quan les acabava de dominar, d'actualitzacions de sistemes, de fibres simètriques, de límits de dades, d'avatars, de menús intel·ligents, de publicitats orientades al consumidor, de noves plataformes de pagament, de canvis, progressos, revolucions digitals...

Ell desitjava aturar-se. Volia viure en un món sòlid i aprendre d'ell, respirar-lo profundament, omplir-se els pulmons de la seva puresa i frescor, gaudir-lo en els capvespres esfilegats de rosa i vermell, respirar-lo en els aromes de pluja, fruit-lo en els petits miracles de la vida, escoltar-lo en el xerric de les nits d'estiu, contemplar-lo en el terreny encatifat de les fulles de tardor que queien suaument després d'una dansa suau i elegant d'un últim comiat a la seva vida... Però també entenia que tot aquell nou imperi de verdor i de cims altilius, frondós i majestuós, no tenia cap mena de sentit si ella no estava amb ell.

En aquell precís instant es va veure obligat a fer servir un petit exemple de tecnologia nipona que sempre havia promès, curiosament, que el principal motiu de la seva existència era el de facilitar la vida dels seus usuaris. Res més. Es va veure obligat a desbloquejar la pantalla del seu mòbil. La seva determinació semblava esfondrar-se i deixar-se vestir novament per les bigues del sotmetiment i els maons de la resignació que li exigia un món poderós i artificial que s'havia imposat al regne feréstec i natural on es trobava.

De fet, fins i tot va estar a punt de prémer el número de telèfon d'ella. Ho hauria fet sinó fos perquè, just en aquell moment, quan el Sol trescava per fer-se lluir enmig de les bromes d'una tempesta finada, un dels seus rajos va incidir directament en un matoll d'on lluïen, vigorosos i plens de llibertat, uns pètals blaus i petits que havien crescut sense que cap llei hagués ordenat com fer-ho... Eren flors d'espígol.

Premi Pirineu

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

LA RESTA DE LES NOSTRES VIDES

Marta Grau Repullo

Obra finalista

Cop de porta. La Júlia ha arribat. Darrerament l'única forma que tinc de saber si és dins o fora és el cop de porta. Ha pujat les escales i s'ha tancat a la seva habitació. Júlia, vols sopar?, li xisclo. T'he deixat en un tapper una porció de patata i mongeta i tres croquetes, dic amb un fil de veu, més per mi que per ella, que sé que ella no em sent. Que no em vol sentir. Que fa molt temps que no m'escolta.

Continuo fregant els plats. És en aquesta posició, la copa de vi plena de sabó a les mans, que m'ha enganxat per sorpresa el batec de la fusta petant el llindar de la vida privada de la meua filla. El tens a punt, només l'has d'escalfar, torno a dir, una mica més fort, per mirar de perforar la paret-frontera. Res. Silenci.

Estic massa cansada per fer un crit, per imposar-me, per obligar-la a baixar, a saludar quan entra a casa. Què he fet malament, em lamento, i sé que no ho he de fer, que no fa bé a ningú, i col·loco d'esma l'últim plat a l'escorredor.

Mama, però què fas, posa el rentaplats, em renya sovint la Júlia amb menyspreu. És que son quatre coses, si gairebé sempre menjo sola. Ja hi som, fa la Júlia i es torna a sentir atacada quan no era la intenció (o sí?) i marxa. Abans no era així. Quan van canviar les coses?, em pregunto, i sé que aquest pensament també se m'enreda i repeteix en bucle.

Em venen a la ment moments còmplices penjant llufes als veïns el dia de sants innocents, les guerres d'aigua a la plaça del Carme o les curses als canals del parc olímpic. Ja no jugo, mama, sempre em deixes guanyar. Jo no... Però ja no vaig poder acabar la frase. Les paraules no dites han cosit el temps des d'aleshores. I els silencis ens han convertit en dues desconegudes.

M'arrossego fins al sofà i poso la tele. Faig una mica de zapping buscant alguna pel·lícula melancòlica que doni una coartada a les meves llàgrimes. Però les notícies em fan aturar. Tornen a parlar del coronavirus. No parlen de res més. Quan anava a canviar de canal, sento la veu de la Júlia. No!, diu. I em giro amb mirada interrogant. I rectifico. Amb impostada veu serena fa, pots deixar-ho, mama, si us plau, m'interessa. Faig d'acord i la miro amb tendresa. Mira que li poso poc difícil. Un mama i un to afable, és tot el que demano. Seu, li dic, i assenyalo el sofà de dues places tot fent-li lloc al meu costat. No em diu ni que sí ni que no però es queda dreta, fitant la pantalla. Confinament, diuen, ni escoles ni instituts, tothom a casa.

—Què? —fa la Júlia

—Què? —faig jo.

I intercanviem una mirada de pànic.

La Teresa surt de casa tots els dimecres per anar a fer el tè al Parador amb la Glòria i l'Antònia. També surt els dimarts, que fa la compra. El dilluns ni s'ho planteja que no hi ha peix i tot ho troba escarransit. Però el dimarts sí que paga

la pena sortir amb el carro i omplir-lo a vessar amb les hortallisses fresques que venen les pageses a les parades del carrer Canonges. Quin bé de déu que creix a lo teu hort, els hi diu de vegades, mentre tria les tomates. Les més madures, perquè sigon de bon sucra lo pa. Sovint pren el camí llarg d'anada, i aprofita per revisar si hi ha cap negoci nou. I generalment constata que sí, que una merceria ha tancat i l'ha substituïda una cadena de roba interior; que el bar del Sisco servirà ara cafès del Brasil; que enlloc de llegums cuites a la cantonada, ara només s'hi troba carn halal. Ves quin sabor deu tenir, es pregunta. A la Teresa no li fa por provar coses noves. Més aviat, li fa vergonya. Se sent a gust entre la gent que la coneix de tota la vida. Botigueres que li endevinen la comanda i en coneixen les manies. El fuet ben tenre i la petxuga neta i filetejada. Com sempre, oi, Teresa? Sí, com sempre. Faci atenció amb el fuet. Sí, nena, sí, ja ho fai, que la salut no perdona. Però ves, no me'n puc estar d'esmorzar pa i fuet. No cada dia, eh, com feva antes. Ara només un cop per setmana i per molts anys que puga seguir fent-ho! Déu l'escolti! Adéu siau.

Darrerament tothom camina amoïnats i, entri on entri, totes les boques duen un sol tema enganxat. Que embafa. Que ofega. Un virus que diu que ve de la Xina. La Xina és molt lluny, pensa la Teresa, però li venen al cap moments d'epidèmies d'altres èpoques que es desemboliquen dels records del passat. Gairebé d'una altra vida. No creu pas que, en un món tan modern, amb tanta tecnologia i gent llegida, haguem de patir pas per re. Tot i així afegeix un quilo d'arròs a la llista de la compra. I del supermercat carrega també oli i conyac, doble ració. Com que no pesa, s'endú també el

paquet de paper de vàter de trenta-sis rotllos. De vegades en guarda els tubets, per les manualitats de la veïna. Molts caps de setmana li deixen una neta de cinc anys i la feina és seva per tenir-la entretinguda. Ella no té internet, ni mòbils ni tauletes ni re de tot això que no sap ni com li'n diuen. La Teresa tampoc. Només la ràdio que escolta als matins i la tele que encén els vespres. S'ha fet una aigua d'herbes i escarxofada a la butaca es disposa a escoltar les notícies, més que re per la informació del temps, si ha de ploure en dimarts o en dimecres, se li ben esguerra la setmana.

Confinament, diuen. Gent gran, repeteixen. Tothom a casa, reclamen. A la Teresa se li comença a fer un nus a la gola. Mira per la finestra com si tingués l'esperança de trobar-hi una resposta, al carrer, a l'aire, a les finestres de la casa del davant. De dia no hi veu gairebé mai ningú. Ara hi albira dues dones que tenen la llum encesa i la cortina correguda. Una més gran i una més jove. Mare i filla, potser. Les veu palplantades. Semblen dos estaquirotos. Dos cossos congelats. Li venen ganes de pessigar-les. Vejam si reaccionen. De sobte les siluetes es miren. Tot i la distància, la Teresa els hi detecta els ulls esbatanats. Com llunes, pensa. Gairebé els hi surten de les òrbites. Diria que no es diuen res. Muts i a la gàbia. I de sobte desapareixen, cadascuna en una direcció, fora de l'abast de la mirada de la Teresa, que torna a la tele, que es posa les mans al cap.

Em llevo i faig cafè. I com sempre, preparo l'esmorzar i el berenar de la Júlia perquè se'ls endugui quan es llevi. Sempre va justa i no té mai temps d'asseure's a fer un àpat com cal. Que sí, que sí, que és el més important del dia, bla, bla, bla, em fa quan li recordo. M'he cansat d'insistir. Ella es desperta sola, agafa els entrepans, se'ls col·loca a la motxilla que porta repenjada en un sol costat, i marxa. Posa't bé la motxilla que et farà mal l'esquena. Que sí, però és que no. Però sóc sa mare i què he de fer, li he de repetir. O no. Amb la tassa escalfant-me els dits, miro per la finestra. Normalment aquesta hora és un no parar de criatures, mares i pares, avis, àvies i cangurs que travessen el carrer, uns amb cares més alegres que d'altres. Però avui està buit. Sí que es veuen escadussers cotxes i motos, persones amb uniforme. No tot es pot fer des de casa, corroboro. I d'un dia per l'altre potser hi ha gent que no s'ha pogut organitzar. De sobte, les criatures confinades. A mi no em cal patir, que treballo aquí dins, que el món el veig sempre a través d'aquest vidre, però avui sembla pausada, la vida, al ralenti. Si fos un dia normal, la Júlia ja hauria passat la porta. Però no és un dia normal, i els dies que venen tampoc no ho seran. El cucut del rellotge de paret recorda que el temps passa, igualment. No sé si fer-la llevar o deixar-la dormir. No sé quina de les dues coses ens farà començar amb més bon peu la forçada i estricta convivència. Just en aquest moment que necessitava estar sola. Per aclarir-me. Per decidir. Just ara que necessitava poder entrar i sortir sense donar explicacions. Però he de donar exemple. I més que mai, m'he de cuidar. No em puc permetre el luxe de contagiar-me. Ara no. I de sobte, em ve la por. I jo no sóc poruga però sí que sé què

és la por. N'he tingut abans dues vegades. El dia que va néixer la Júlia i el metge va pensar que calia operar-la del cor. I el dia que, confirmat que tot plegat havia estat un error de diagnòstic, ens deixaven marxar de l'hospital. Està sana com una rosa. I la vaig mirar dins el cotxet, el vaig empènyer i, juntes, vam travessar la porta. Ella i jo soles, i el món.

Comencem una etapa nova, desconeguda, mai viscuda ni per a ella ni per a mi. Quinze dies, potser més, avisen. I ho diuen amb tota la calma, com si no vingués d'un dia. Cada dia té vint-i-quatre hores!, ens hem tornat bojos? Vint-i-quatre hores tancades. Cohabitant. Compartint parets. Soles seria molt pitjor, oi? Imagina't que ens enganxa això i ella d'any d'intercanvi. A Londres, a Califòrnia. Jo li he insinuat alguna vegada. Ella sempre diu que no i a mi em costa insistir perquè no he fet números, i no les tinc totes que ens ho puguem permetre. I amb la situació d'ara, encara menys. La meva, vull dir, pluriocupació (escriptora i mare) que l'una és precària, penja d'un fil i no paga gaire, i l'altra, no paga gens. La meva crisi que se suma a la de tothom, la del collons de virus aquest. Una cosa tan petita que ja es veu a venir que la farà ben grossa. Mal per mal, ella està aquí. I jo també. No m'ha enganxat en cap festival ni cap fira del llibre. Les dues a casa, com ha de ser. Suposo.

Miro a l'agenda la cita amb la ginecòloga. Falten tres dies. Per anar a cal metge dec poder sortir, no?, em plantejo. I sona el telèfon, amb la resposta. La senyora Fontaner? La mateixa. Truco de la consulta de la doctora. No pot ser coincidència. Hi ha d'haver una energia oculta que uneix les coses. La màgia dels minairons. Just estava cavil·lant sobre això, li confesso. Lamentablement, diu, i se m'accelera el

cor, no estarà pensant cancel·lar la visita, temo. I sí, diu, em sap greu. Que era alguna cosa urgent? I quan anava a dir que i tant, que urgentíssim, que no és igual un dia que un altre, que el temps és clau, apareix la Júlia fregant-se els ulls i amb un moviment de cap em diu bon dia. No, suposo que no, dic, perquè no vull parlar davant de ma filla, i el cor se m'accelera més, perquè la professional del consultori ginecològic està a punt de penjar i de deixar en stand by la meva cita mèdica. Només atenem casos d'extrema urgència, confirma encara donant-me l'opció a rectificar, a suplicar-li que em mantingui l'hora donada. Què vol dir, casos de vida o mort? La Júlia que semblava distreta em mira de fit a fit, mostrant sorpresa i interès en les meves paraules, cosa a la qual, certament, no estic acostumada. I em fa tremolar una mà i suar l'altra. Sí, si vol dir-ho així. I jo penso que és ben bé aquest el meu cas, vida o mort, però no em surt la veu, els ulls de la Júlia em foraden i les cordes vocals se'm fan flonges com una salsitxa sense carn. Senyora Fontaner?, fa la veu de l'altre costat de la línia telefònica, des d'on se sent moviment de paperassa, que deu estar recollint-ho tot, pisnant d'amagat alguna mascareta i guants del despatx de la doctora, per retornar a casa i fer-hi teletreball. Ja la trucarem per reprogramar, li sembla? Suposo, només soc capaç de repetir. D'acord, vagi bé, fa, i penja.

—Mama, estàs bé? —pregunta la Júlia, que sembla divertida mirant l'escena. I jo m'escanyo amb les meves pròpies paraules. Tan balderes que les solc tenir. Que tot el dia farceixo la filla amb instruccions, reclams i queixes. I ara m'he quedat muda. I la filla somriu. Però insisteix: Mama!?

I jo eh, sí, estic bé. Seu i esmorza. I marxo al lavabo i em tanco amb pestell. Ella ho fa des de fa un any o així. Abans no ho havíem fet mai, cap de les dues. Al contrari, compartíem sovint l'espai i els moments intransferibles de l'una i de l'altra. I si de cas, jugàvem a fer males cares i tapar-nos el nas acusant la pudor produïda per algunes de les activitats que allí hi realitzàvem. Però ara tanco i m'assec a la tassa del vàter sense obrir-lo i miro de respirar. Fa tres dies vaig haver de fer la mateixa operació, respirar amb consciència, inhalar-exhalar durant una bona estona, en la mateixa posició. Però aleshores havia tingut abans la tapa enlairada i havia escopit pixum sobre un tubet. A la paperera hi ha el prospecte. Diria que l'havia llençat a la paperera de la cuina però entre i una cosa i una altra dec tenir el cap a quarts de quinze, i no en faig cas. L'agafo per recuperar informació. Quantes setmanes. Quantes setmanes son possibles abans de.

La Teresa mira per la finestra. De deu a dues, cada dia menys dimarts i dimecres, s'asseu al balancí que havia sigut de sa mare, tota la seva herència, i observa. De vegades el cel, de vegades, el carrer. Però ara s'ha posat més interessant l'experiència perquè a la casa del davant, que a aquesta hora sol estar calmada, està plena d'activitat. Li criden l'atenció les dues dones del vespre anterior. Sembla que siguin mosques buscant la llum, pensa la Teresa, perquè fan la vida ben a la vora de la finestra a la qual l'anciana del tercer segona hi té accés. La dona més gran parlava per telèfon i s'ha

quedat ben astorada. Blanca com el paper. Ves que no li hagin comunicat el contagi d'algun parent o ves que no se li hagi mort algú. Verge Maria Santíssima. Li agrada inventar històries tràgiques a la Teresa. Sempre li ha entusiasmat l'òpera tot i que només hi ha anat un cop, el regal de noces de son pare, dues entrades pel Liceu just abans que el seu Manelet fos reclutat. El Manelet que va marxar a la guerra i no en va tornar mai més. Sort n'ha tingut, a la vida, la Teresa, de la família del Manelet. Va saber triar bé. Un mosso ben plantat, de casa bona i millor reputació. Així és que, tot i que ha hagut de tirar endavant sola i ben sola, a la Teresa no li ha faltat mai de re. Aquest pis mateix, on viu des de fa tants anys que ja n'ha perdut el compte, era de l'avi del Manelet. Ella ha acceptat sempre de grat tot el que li han ofert, i no els hi ha buscat mai les pessigolles, a la família política. La Glòria li ha inflat el cap tota la vida. Que si demana els números, que si busca't un advocat, que si jo diria que t'estafen quartos. Però la Teresa res. Tot el que li han brindat li ha semblat just i de sobres. I no ha volgut buscar mai cap motiu de brega per enemistar-se amb la família del seu marit difunt. Que cal que tothom es quedi a casa, insisteixen a la ràdio. Li sembla fàcil, a ella. Troba que la gent en fa un gra massa. Les dones portem segles confinades, es diu. Això que les dones treballin fora i facin la seva, és ben recent. Pels homes sí que deu ser tota una novetat. A la casa del davant n'hi veu un, cara de pomes agres, que posa flix-flix al vidre i que l'escampa fent cercles amb una bola de paper de diari a les mans. Sota seu, n'hi ha un altre que dona voltes al voltant de la taula del menjador. Que agafi l'escombra i aixins almenys en traurà algun profit! Que

quedarà marejat com una sopa per no re! Li venen ganes de riure, a la Teresa. Que la tastin, la vida domèstica! Les coses han canviat molt, reconeix, des que ella va aparèixer en aquest món, però encara n'hi ha masses que es repeteixen. La veïna mateix que té el fill separat i quan li toca la criatura un dissabte de cada dos, corre a demanar ajuda a sa mare. Borinot. Haver vigilat més on i com ficava lo pito. A ella no li'n va fer cap de fill, el seu Manelet. No els hi va donar temps. O sí, perquè amb un sol cop n'hi hauria d'haver prou. Però ella era molta dona i el Manelet es moria del defici només de veure-li els pits. Potser n'hauria après amb el temps. Potser no. I la Teresa s'acaricia el pubis tot fitant les dues dones del davant que ara seuen a taula i cap de les dues aixeca els ulls del plat.

Estimats humans que quedareu vius després d'aquesta tragèdia,

Me'n vaig. He comès un error que no puc resoldre. No puc parlar, no puc sortir de casa. No puc. I per res del món penso seguir el patró de ma mare i viure amargada al costat d'una criatura que neix a deshora i envia els plans a prendre pel sac. Prefereixo marxar i endur-me-la amb mi. No som d'aquest món. Aquest món és mesquí. Tot se n'està anant a la puta merda. Però no és d'ara, no. El coronavirus només és una anècdota. La humanitat fa temps que està pujada en un tren d'alta velocitat que no té més destí que estampar-se contra el poc gel que queda a l'Antàrtida. Que la muntanya també s'ha convertit en ciutat i tot és invivable. L'únic

que potser enyoraré, una mica, és el Cadí. La resta, ja pot anar directe a la paperera. La de la història o la del lavabo. Al desguàs. Les persones adultes fan vomitar. Les petites també. Sort que no tinc germans perquè no ho aguantaria. La Mònica té una germana petita insuportable que es passa la vida donant-li lliçons. Una bon cop de peu al cul li fotria jo. Ja m'ho he de sentir prou. Em manen a casa, a l'insti, al carrer. Què he de fer, com m'he de sentir, què he de voler, com he d'actuar, com m'he de vestir. Una llibertat de merda, la que tenim. Amb el franquisme era pitjor, diu la mare, però què en traiem de batalletes d'un passat que cap de les dues no hem viscut. El món d'ara fa cagar i això és el que ens heu deixat, escòria que m'ha precedit. La vida que tindrem serà pitjor que la vostra. Felicitats i gràcies. Però no seguiré la roda, no portaré cap vida al món per inundar-la després de deixalles. Marxo i m'emporto amb mi tota la porqueria. Que és meva i no cal pas anant-la escampant. Aquesta és l'única decisió lliure que tindrè.

Vaja quina piltrafa de carta de comiat, em dic relle-gint-me. A mà, que fa més dramàtic. Literatura barata. Escopinades de fel. Fa una setmana que no surto de casa. Només puc ser jo quan ma mare surt a comprar i ho fa ràpid i corrents, presa del pànic, i s'oblida de la meitat de les coses. És una inútil, la pobra. Però la culpa és meva per néixer tan aviat i destrossar-li la vida. Faig nosa. De sempre. Soc un destorb i per això és millor desaparèixer i deixar el camí lliure. Ara no soc un sol problema, sinó dos.

La Teresa escombra, d'esma. La Patri, que ve a fer-li la neteja dos cops per setmana, ja no ve. Per dues raons. Perquè és perillós per la seva salut i la de la Teresa, i perquè té quatre fills i no sap què fer-ne. De cap manera puc venir amb les criatures, Teresa, li va dir per telèfon, li posarien el pis potes enlaire. Em parla de vostè, la Patri, i mira que li he dit vegades, no cal dona, tracta'm de tu, però re. Pobra Patri, pensa la Teresa i s'ensopega amb una catifa i gairebé cau al terra. S'incorpora però ja dedueix que el maluc li farà la guitza ben bé fins d'aquí en vuit. Recull la brossa que havia amuntegat en una muntanyeta al mig del menjador i enyora la muntanya que ara no pot trepitjar tot i que fa dècades que no hi ha posat els peus. Des de lo festeig amb lo Manelet, podé, i s'enrojola tota. Es desfà del cim de brossa entaforant-lo dins d'una paperera grisa que simula les del carrer. Es toca el front, i se l'asseca. Quatre cops d'escombra l'han posat a suar, confirma contrariada. S'asseu al balancí vora la finestra i constata el blau del cel. Somriu. No sap ben bé perquè però el cel sense fum i sense núvols la fa estremir, fluixet, com s'ha estremit tot a la vida. Sentint-ho poquet, com si ho visqués a la pell de la veïna. Torna la mirada al pis del davant, les dues dones. N'hi ha una a cada finestra. La jove, que dedueix deu estar a la seva habitació, mou el braç amb enuig sobre un paper. S'eixuga la cara amb el colze. Escriu una mica més i torna a eixugar-se. Deu tenir la cara plena de llàgrimes, endevina la Teresa. I la dona, a l'habitació del costat, no s'està adonant de res. Comença a patir. Mira fixament i intenta penetrar els vidres per avisar-la que socorri sa filla. Deu ser ben difícil abordar una filla adolescent confinada amb la plorera fluixa.

Ella no n'ha tingut de criatures, però els de la veïna li han tret canes i hores de son, tantes que vulgos. La mare de la ploranera tampoc no fa bona cara. Ara està ben enganxada a la finestra, com si volgués traspasar-la.

En una setmana ens hem creuat quatre mots. Dues illes desertes en ple oceà. Sense fer-nos un horari ni penjar-lo a la paret, ens hem repartit les hores d'ús del lavabo. Una es dutxa al matí, l'altra a la nit. Sovint tinc ganes de vomitar i l'evito al màxim perquè no em descobreixi. No sé com explicar-li el que em passa. No li he explicat mai gaire res perquè tot era molt complicat d'explicar. I potser és per això que ara el que rebo d'ella és silenci. Se la veu seriosa, no sé si trista però almenys sí contrariada. Hauríem de fer alguna cosa juntes, no?, m'atreveixo a esmentar mentre es beu la llet de l'esmorzar i se li queda marcada sobre el llavi com un bigoti. Somric i veig en ella la nena que encara hi ha, la nena que l'habitava tot just ahir. De què rius, em diu. Així, tot pla, sense interrogació. I dic de res. Què et sembla doncs, fem la neteja juntes? I jo sí que li poso la cantarella. El ritme de la meua veu indica una proposta plena d'entusiasme. Però de seguida em mossego el meu error. Delete. Però a la vida no es pot tornar enrere. Vaja quin superplà per apropar-nos, em renyo, però de totes maneres fa falta que tot i que pràcticament no sortim i ens movem poc, la pols s'està apoderant de totes les estances. Fa mil anys que no netejo, penso, acostumada a tenir algú que ho faci per a mi. Cent vint euros al mes, i un problema menys. Ella no

ho deu haver fet mai. Netejar?, diu. Sí, és clar, no voldràs que vivim en una cort de porcs. Em mira com volent dir que li és igual, una cort de porcs, una presó, tan se val. Vinga, podem posar música, li dic per recuperar la coherència amb l'entonació d'abans. Engrescadora. M'ensenya els seus auriculars incrustats a les orelles informant-me que no té cap intenció de compartir amb mi cap so ambient. Ja una mica mosca li dono aspirador i fregona i li dic, jo el bany i tu la cuina. I ens separem amb passos fermes com si ens dirigís-sim a un duel. El primer és la brossa. Buido la paperera en una bossa més gran perquè sigui més fàcil de baixar-la i em cau un objecte semblant a un termòmetre. El predictor. L'agafo i no és el meu. De sobte m'adono que el prospecte que vaig rellegir l'altre dia tampoc no era la mateixa marca del que vaig fer servir jo. Però sí que hi ha dues ratlletes blaves, ben iguals que les que em van sortir a mi. Se'm posa la cara blanca, tant blanca com la d'ella que apareix davant meu portant també a les mans el mateix objecte però amb el meu ADN, que, diu, ha trobat a la paperera de la cuina. Ens quedem palplantades, l'una davant de l'altra. Més o menys repetim l'escena de la notícia del confinament.

—Com? —exclamo.

—Com!?! —crida i afegeix— com t'atreveixes!

—Què vols dir com t'atreveixes? I tu, vols llençar la teva vida a la merda? —dic sense pensar i quan m'adono que la frase no és afortunada ja és massa tard.

—Què vols dir, com tu la vas llençar per culpa meva?

Per què em vas tenir? —i ara ja té la veu trencada, i la ràbia al pit, i les paraules li van més ràpides que el pensament— eh, eh, per què collons em vas tenir, si sabies que et destrossaria la vida? Doncs saps què, qui me l’ha esguerrat a mi ets tu!

I el “tu” es barreja amb el cop de porta. I fa eco. Tu, tu, tu, sento que retruny dins el meu cap. Tu, que vol dir jo. La meva jo de fa disset anys a qui li va créixer la panxa. Una jo covarda que no va saber dir que no al pallasso del Tomàs que em va dir frases boniques barrejades amb rom, i jo em vaig pensar que protagonitzava un conte de fades. L’amor romàntic en tota la seva expressió. I una bona estafa, de conte. Tots els personatges malmesos. Però no podia ser aquell el meu llegat. La Júlia no podia estar ara repetint els meus errors. Embarassada? La meva filla, filleta, embarassada? I jo, disset anys després, repetint la història. Inapropiada, de nou. Una criatura al ventre, que no sé si vull, que no sé si he, que no sé si toca. I de sobte sento un crit. I corro, cap al lavabo que és a dues passes però se’m fa el camí etern i quan hi arribo la veig a la banyera amb sang al canell. Com ha pogut anar tan de pressa. Fa segons que m’estava escridassant a la cuina, o minuts, hores? Li toco el pols i en té, i miro el tall i no és profund. L’impacte de la sang l’ha fet desmaiar. Júlia, Júlia, Júlia, crido, ploro, li netejo la ferida, li tapo amb gasa i esparadrap. S’amara de sang. Repeteixo l’operació. Júlia, Júlia, Júlia. I poc a poc deixa de brollar. Li tapo. Reviso l’altre braç, intacte. I li toco la cara, les galtes, li premo amb delit, Júlia desperta. Júlia, què volies fer? Júlia. Mig obre els ulls i diu mama, però els torna a tancar, esgotada. Amb penes i

treballs aconseguixo treure-la de la banyera i l'assec a la tassa i ella s'aguanta, bon senyal. I començo a eixugar-la com quan era petita, el cap, el coll, l'esquena, les cames, la tovallola per entre els dits dels peus, l'aixel·la aprofitant el punt feble per fer-li pessigolles. I el seu cos respon a l'estímul però no hi ha aquella rialla estrident i viva de quan tenia un any, dos, deu. Ni l'abraçada que venia després, ets la millor mare del món, xiuxiuejava, com una confidència. I ens foníem juntes en una sola cosa. I jo li deia, au, vinga, deixa't de romanços i anem a sopar. Però no eren romanços. I ara ho donaria tot per allargar tots els romanços escurçats per la pressa de la sopa a taula. Que es refredarà i llavors no val re. I no era una frase meua, no, aquella, sinó de ma mare, de l'àvia, ves a saber quina generació se l'havia inventat. Quants romanços escapçats.

Caminem treballósament fins al llit i li poso el cap sobre la meua falda i l'acaricio. Li acarono uns cabells llargs que fa molt que he deixat de pentinar. Quan era petita m'hi passava hores. No se'ls volia tallar mai. Que no i que no. Només les puntes, Júlia. Que no i que no. Les pitjors rabietes les recordo davant de les perruqueries. Ves a saber quan hi podrem tornar a anar. Si em deixa, li arreglaré jo.

He clapat, o m'he fet la clapada tres dies seguits, amb les seves nits. La mare entrava sovint, amb cautela, per no despertar-me. Diria que confiant trobar-me amb els ulls tancats. I jo obeïa els seus desitjos que també eren els meus. Cap de les dues estàvem a punt per confrontar la situació.

Cap de les dues podia sortir a escampar la boira i aclarir les idees. Fer un cafè amb sa germana i plorar-li als braços, ella. Refugiar-me a casa la Mònica amb l'excusa que hem d'acabar un treball en grup, jo. Quatre parets, dos cossos i tots els fantasmes. Atrapades, en nosaltres, en casa nostra, en els nostres ventres que, en aquest moment d'apocalipsi, de fi de tot, començaven a crear vida. Ara vol ser mare, tants anys després de mi? Tan gran? Se li ha girat el cervell, decideixo. Però també m'adono que no la conec gens. Que no sé amb qui surt ni què fa. Ni si se sent sola ni si vol o no aquesta criatura. Jo vull una germana? Em ve al·lèrgia només de pensar-ho. Com sigui tan estúpida com la de la Monica, moro. Però és cosa seva. O no? Hi tinc alguna cosa a dir, jo? I és que tampoc no em conec a mi. Com puc haver estat tan patètica. La Mònica em diria que li expliqués al Nico, que ho parléssim entre tots dos. Però això és perquè ella té un pare i una mare que es van quedar atrapats als anys seixanta i viuen la vida en assemblea mentre posen el tofu al forn. Aquí les coses son diferents. Jo sóc diferent. I aquí, sobre el meu ventre, decideixo jo. Merda s'ha trencat, va dir el Nico amb el preservatiu a les mans. Doncs agafa'n un altre va dir el meu jo pragmàtic, bullint d'excitació. No en tinc més. De debò? Doncs deixem-ho, va prosseguir el meu jo decebut, pansint-se. Espera, no s'ha trencat tant. Perfecte, va continuar el meu jo inconscient, tornant-se a encendre. El Nico havia fet la seva primera guàrdia a Urgències a l'hospital, i li havia tocat de nits. De dia, la vida és complicada i feia set dies que no ens havíem vist. Només whats i missatges de veu. Feia un mes que sortíem i precisament per això set dies eren molt, un vint-cinc per cent d'absència. Massa.

Així que el dia que feia set no vaig poder més. I amb la motxilla a l'esquena, llibres d'història i mates i entrepans a dins, em vaig plantar davant la seva porteria. L'institut podia esperar. El vaig veure venir fregant-se els ulls, ple de cansament, travessant la plaça per entre les taules del bar del centre cívic. Ell no havia dormit i a fora ja servien esmorzars. Viu davant la biblioteca i de la feina a casa no hi té ni tres minuts. I en veure'm, va substituir l'esgotament pel riure i em va contagiar. Va accelerar el pas i em va agafar a les riallades i a mi per la cintura posant el cap al meu pit. Què hi fas aquí? Oh, què bé que s'hi està, insistí sense deixar-me explicar, cenyint-me contra ell amb placidesa, com si el meu cos fos una llar. I a partir d'aquí, tot van ser presses, escales amunt, escales eternes, roba estesa pel mig del menjador que deixava petja del camí que preniem, com el nen aquell de no sé quin conte que, al seu pas, deixava caure molles de pa per marcar el camí de tornada. Havia estat jo qui m'havia ficat al seu llit. Com havia d'aturar-lo per un plàstic esquinçat? Ni pensaments. Però ell és infermer i jo, una adolescent informada. Ma mare se n'ha assegurat. Que sí, mare, que ja sé com es fan les criatures, li deia jo de males maneres, desfent-me d'uns braços i unes frases que se'm feien pesades. És la meva vida, no la teva. Tu la vas cagar però jo no seré tan idiota. De vegades li deia, d'altres només ho pensava. I mai rectificava tot i que era conscient com n'eren de cruels aquelles paraules, el mal que li deuriem fer. Ella girava el cap, i callava. Mai no em sacsejava i em deia, però què dius, tu no ets un error! Ets el millor que m'ha passat a la vida, o alguna cosa així, com haurien fet a les pel·lícules. Per què no feia res? I jo tampoc vaig fer res,

i vaig deixar que el Nico m'estimés amb olor de malalts. Encara no havia començat l'obsessió per la merda de virus aquest que s'escampa per tot el món com una taca d'oli. Que se li ha ficat al cap d'una manera, al Nico, que per a ell ja no existeix res més. I ha fotut el camp sense dir-me ni ase ni bèstia. A ell li feia gràcia que de sobte li sortís amb frases fetes. Sembles una iaia, em deia i es pixava de riure. Però no eren coses de iaia, eren coses de mare escriptora que sempre que m'avorria de petita em feia jugar amb les paraules. Rodolins, frases fetes, onomatopeies. Ja, ja. De què rius? Que no et pega Júlia parlar d'aquesta manera! I què és el que em pega? Em pega ser mare adolescent, Nico? Truca-li, no siguis ruca, insisteix la Mònica pel whatsapp. Però fa quatre dies que no em respon les trucades. Que no pot, que no té temps, que té altres coses més importants ara mateix que parlar amb..., va dir l'últim cop que vam comunicar-nos. Amb una adolescent gelosa, vaig mirar d'acabar la frase? Si, se li va escapar. Què? Que no, Júlia, no volia dir això. Estic molt cansat. Es va oferir voluntari per anar a l'Arnau de Vilanova de Lleida. I m'ho va dir quan ja hi era. I si t'infectes?, vaig interpel·lar-lo. I si m'infectes a mi? Júlia, no siguis egoista. A més, mentre duri això no ens podem veure. I des que va marxar tot se n'ha anat en orris, com si jo hagués desaparegut, m'hagués fet petita i insignificant al costat d'un repte tan gran i tan apassionant com la maleïda pandèmia. Com si la vida d'abans li fes nosa de cop. Júlia, ets una criatura. Quan torni, potser és millor que. Ja parlarem. I va penjar. Doncs ja te la pots confitar, la covid dels ovaris. I de sobte em fa riure el confitar, el confitament, el confinament i la merda en vinagre. La mare

aprofita la riallada per colar-se a l'habitació. Veig que estàs més animada, comenta, i s'asseu als peus del meu llit. Es queda una estona callada. I penso en què deu pensar. I penso en què dirà.

M'agafa el canell i m'acarona la gasa que tapa el trau per on volia deixar sortir tota la meva sang. O no. I diu: això ho has fet pel pare o pel fill?

La Teresa segueix amorrada a la finestra. Mai no li havia semblat una afició tan distreta. Veu les figures femenines de la casa del davant. S'han traslladat de la cuina a una habitació. Una jeu al llit i l'altra li agafa la mà. Ves que no s'hagi infectat del virus aquest que ens porta a tots de cap. Pobra criatura, des d'aquí estant, li endevino una cara ben pàl·lida. Com si s'hagués buidat de sang. Quan tot això s'acabi potser m'hi arribaré un dia per veure com es troben. Podrín ben bé ser ma filla i ma neta, un pensament que li arriba a correu i tant ràpid com arriba se'n va. I corregeix. Més que res perquè també sàpiguen tot lo que veig des del meu menjador. I que si no volen que ho vegi, que prenguin alguna acció. Que les cortines i les persianes s'han fet per alguna cosa. Però ara la gent ja no té tant pudor com abans. I ho fan tot amb posat fatxenda. Davant de tothom. Antes sí que era fumut. Que de cap manera podives ensenyar ni lo genoll. I d'escots, ni pensaments. Millor coll alt o mocador amb la punta cobrint la canalera. Per això el seu Manelet va quedar tan descol·locat quan li va descobrir la pitrera la nit de noces. Els ulls li feien voltes. Semblava hipnotitzat. La

Teresa se l'imagina de vegades la seva vida amb en Manelet si en Manelet no hagués mort a la guerra. Que ni un cos ni tomba no té per anar a plorar. Però ja fa molt de temps que no el plora. S'hauria quedat seca. La vida segueix, i la Teresa és forta. O se n'ha hagut de fer. I amb orgull, i faldilles prisades de colors, s'ha passat la vida fent de vídua. Gairebé no me'n queden ni retratos, es diu mirant la fotografia en sèpia del seu casament. Tots dos de cos sencer. I l'esguard del Manelet, dolç i trencat, que semblava que ja des de llavors comencés a acomiadar-se. La xarcuteria i després les cartes i els balls de diumenge al casal d'avis. Un, dos, tres i taló i punta. La Glòria i l'Antònia, la veïna i la neta (la filla del borinot), un gos que es va escapar i un gat que va fer caure un test de geranis del balcó i s'hi va quedar espatarrat a sota. Aquests han estat els seus amors.

Sent el cap una mica emboirat. Potser el front una mica calent i tot. Mirarà de fer una becaina. No es perdrà res. A la tele no diuen res de nou.

Després d'eixugar la sang, curar-li la ferida i posar-la al llit, ploro. Aquella nit i les següents. El coixí ja no perdrà mai més el gust salat. De tantes llàgrimes. De tanta culpa. Malament si parles massa, malament si parles poc. Però i ella, per què no parla? Per què no m'ha buscat, abans, després de, ara. El confinament és dramàtic, apoteòsic, i a ella li encanten els finals èpics. Si ella es mor, jo em moro amb ella. Tanta vida que té per endavant. Que no serà fàcil, que ningú no té ni idea de com serà, però pot estar plena de

descobertes. Plena d'amor. Li ha donat amor qui li ha ficat el cigró als ovaris? Per què no el conec? Ho sap, ella, qui és? La Seu és petita però està plena de mons. De plans superposats que no es comuniquen. Només el confinament ha foradat els nostres. La veritat és que té un punt de còmic. Mare i filla embarassades, confinades, emmerdades fins al coll. Un punt patètic. Sobretot jo. Sobretot ella.

Fa un parell de mesos que, quan era a Barcelona per una reunió a l'editorial, em vaig creuar amb el Ramon. Torne a treure llibre, em va dir, endevinant. Espero que per Sant Jordi, sí, vaig fer creuant els dits. I tu? No, va fer i va abaixar el cap, he vingut a signar per reedició en butxaca dels primers llibres. No passo per un bon moment. I aquesta confessió va suposar un cafè, que es va allargar amb una copa i amb l'esmorzar de l'endemà al matí. Fa, pel cap baix, deu anys que ens coneixem i sempre ens hem entès bé. Però una dècada enllà, ell era home casat i jo feliç mare soltera. No necessitàvem més. Ara ell s'està divorciant i jo comparteixo pis amb una adolescent. Des d'aquell dia del mal moment, ens hem anat veient, sense enamorar-nos ni res. Simplement dos adults prenent decisions. Equivocades. Jo em feia menopàusica i patapam. Primer massa d'hora i ara massa tard. Hormones capritxoses i malparides, les meves.

—Passa'm la farina —em demana. Dia trenta-u. Fem unes postres, m'ha proposat. S'ha de reconèixer que ella hi té més traça a proposar plans conjunts. Sempre m'ha fet més aviat mandrota la reposteria però m'aixeco d'un bot de

la cadira ergonòmica que tinc davant l'ordinador, deixo idea i frase a mitges, i m'engresco tota. Coca de iogurt? Mama, currem-nos-ho una mica més, no?, reclama. I m'ensenya la foto al mòbil del que hauria de ser el resultat de la nostra creació culinària. Uf, boja inconscient!, em surt. I callo i m'empasso el comentari mastegant el silenci. Ens mirem. Espero la seva reacció, prudent. I riu. I jo l'acompanyo. Ja, ja. Penso que entre l'ou i el sucre seria un bon moment per dir-li que prengui la decisió que prengui la recolzaré, que no la jutjo, que si vol tenir la criatura estaré al seu costat que tot i que ara li sembli que li cau el món a sobre i que una mica sí, però que se'n sortirà i sinó, mira'm a mi, que soc la dona que soc gràcies a que tinc la filla més meravellosa del món.

—Passa'm la llimona —li demano. I ma mare em va oferint els ingredients obedient, i a mi m'encanta controlar la situació, per una vegada. I mentre remeno la massa vaig tragant saliva i els nusos de la gola es van desfent com els grumolls de farina. Entre l'oli i la xocolata, seria un bon moment per dir-li que si vol ser mare de nou, seré bona germana. Que he estat egoista enfadant-me. Que és la seva vida. Que una mica d'enveja sí que tinc perquè jo vagi venir sense avisar i qui ara ha de venir serà desitjada, oi? Però m'empassaré la gelosia des de ja, amb la flaire del forn calent i el sucre llustre enganxat als dits.

La Teresa es mira divertida les dues dones, que podrien ser la filla i la neta, torna a pensar. I voldria dir-los-hi que si a l'ou, abans d'abocar-lo al bol, li afegixen una gota d'aigua els hi quedarà més amorosit. Que si pogués perforar el vidre i fer un salt petit les ompliria de consells i de carícies. Veu borrós i les figures se li apropen i se li allunyen. S'atan-

sen tant que diria que les té ben bé a tocar, com si les sentís dins el seu menjador. Espereu un segon, els hi diu. I treu el pas de taula de ganxet que va fer mentre esperava que en Manelet tornés del front. El plega ben plegat i el desa dins el primer calaix de la còmoda, junt amb les cartes. El paper s'ha esgrogueït, el punt de creu no. Posa les estovalles de festa major per deixar la taula a punt per compartir amb mare i filla el pastís que ja treuen del forn, que quin detall voler celebrar plegades el seu aniversari. A la Teresa se li fa la boca aigua de l'oloreta que fa. Que deu fer. Perquè ella és gran, reconeix, i li fa l'efecte que aquests últims dies ha perdut olfacte i gust.

Devorem el bescuit en silenci. Molt digne, reconec. S'ha fet gran, assumeixo. Amb la dolçor a la llengua, el punt just sense embafar, li pregunto, finalment:

—Què penses fer?

Fa un silenci. Es passa la llengua pels llavis. Assaboreix. Dubta. I diu:

—Avortar.

La miro en silenci entenent-la. Els meus ulls dins els seus. Els seus ulls dins els meus.

—I tu? I mentre em torno a empassar tantes coses que vull dir-li, tot el que vull que sàpiga, que compregui, dic:

—També.

Es mira el canell i em mira a mi i amb la mirada em diu perdona'm i amb la boca fa vull viure. Ho diu vocalitzant, com si parlés a un sord, com si fos un secret llunyà, un secret despert, un crit que retè perquè no ens foradi els timpans. Doncs ja cal que ens afanyem, afegeix espolsant sentimentalismes, i m'ensenya un número de telèfon al que

hem de trucar que, malgrat el confinament està actiu. Que tenim pressa per començar a viure la resta de les nostres vides, assenyalà. Ens fem una abraçada breu però prou llarga com per deixar-me veure, per sobre l'espatlla de la Júlia, la finestra de la casa del davant que s'omple de personatges disfressats d'astronauta, que agafen l'anciana del tercer segon i la recolzen en una llitera, li instal·len un respirador i desapareixen, deixant el pis buit i la taula parada amb tres copes d'anís. A sota els espera una ambulància.

Premi Lletres de Dones

Dotat pel Consorci d'Atenció a les Persones de l'Alt Urgell

LA LLISTA

Núria Oliva i Barceló

Obra guanyadora

Tinc la sensació que em descuido alguna cosa. No és una sensació nova ni estranya; em passa cada vegada que faig alguna cosa important, o una cosa mig important, però avui, és un dia normal, tan normal com un dimarts feiner, no tinc previst de fer res fora del normal, però no sé..., tinc aquesta sensació...

De tornada a casa, al tren, repasso mentalment si he oblidat d'enviar un mail, de gestionar algun document o de passar alguna informació urgent. I no, a la feina ho he deixat tot correcte. A casa, crec que també: els diners per la senyora de fer feines, la porta tancada, les claus de casa i les del cotxe a la bossa, la roba estesa recollida, el cotxe aparcat a l'estació per agafar-lo així que arribi i anar a comprar, la llista del què he de comprar... Ai no, la llista no; no l'he agafada. És això el que m'he deixat: la llista. La visualitzo perfectament enganxada amb un imant de nevera. Crec que s'ha quedat allà. Ara ja sé el què em descuidava.

Però això no em suposa cap problema. Sóc despistada i tinc molt poca memòria i per resoldre-ho faig infinitat de llistes que sovint oblidó de consultar o que em descuido d'agafar. La meua vida és un recull de llistes de mil temàtiques, d'importància diversa i de mida dispar. Faig llistes

quan he de viatjar, quan tinc convidats a casa, quan planejo el cap de setmana, si vaig al metge, si venen els paletes..., sempre faig llistes, llistes per tot.

Últimament, les meves llistes, són llistes de llistes; vull dir que són llistes fetes sobre una altra llista. A casa, per diferents circumstàncies i necessitats estem censades cinc persones. El meu marit, el meu fill que ja no viu a casa, un cunyat que viu a l'estranger, un nebot amb doble nacionalitat i jo. Això fa que, quan hi ha eleccions, la bústia s'ompli de propaganda electoral; un sobre per cada censat, cinc sobres per cada partit.

Jo, amb paciència i un ganivet, obro els sobres i tallo les llistes de candidats a la mida que em va bé per les meves llistes. No han de ser molt grans; d'una papereta en surten quatre trossets que són ideals per fer llistes. Apilo els papers tallats, tots iguals, per una banda impresos amb els noms dels candidats i per l'altra banda, en blanc. Una muntanyeta de papers esperen al primer calaix de la cuina que jo els faci servir per fer una llista.

A més de la propaganda electoral, que últimament és molt freqüent, també rebem altra correspondència dels "censats". Els divendres, solen arribar els certificats. A l'obrir la bústia trobo el paperet groc de correus avisant d'un certificat. Això vol dir que el dissabte s'ha d'anar a recollir-lo abans de dos quarts d'onze. Dissabte és l'únic dia que puc passar per correus i el maleït paper groc m'obliga a organitzar-me el dia depenent d'ell. I aquesta és un altra cosa que afegeixo a la llista del "to do": *recollir certificat*.

Els certificats no acostumen a portar bones notícies. Solen ser multes, avisos oficials o altres documents que no són

una alegria. Quan avises al censat absent et replica enfadat com si tu li haguessis posat la multa:

—Una altra multa? De quin dia és? Però si només vaig aparcar cinc minuts..., quants diners són? Em treuen punts? Com es passen!!!!

—Vols que te la pagui i ja em faràs l'ingrés? —Els hi pregunto després de sentir la gran injustícia que suposa la multa que li han posat i la quantitat de diners que roben bancs i polítics a parts iguals.

I a la llista de coses que caldrà fer durant la setmana anoto que cal fer la gestió del pagament i després enviar el comprovant. També escric que cal estar al cas que em facin la transferència perquè de vegades s'obliden i guardar l'avís de multa i el comprovant de pagament a la carpeta corresponent. Tot això ho apunto a la llista. El que més m'agrada de les llistes és anar marcant el que he fet, per això apunto les coses ben detallades, faig una llista ben llarga i així puc marcar més coses com a fetes. És un gust agafar el bolígraf i fer "✓".

No és el primer cop que em descuido la llista de la compra; segurament tampoc serà l'últim. Ja m'apanyaré; sempre m'apanyo perquè al rebost hi tinc recanvi. Suposem que tinc dos pots de tomàquet, quan n'enceto un, al moment apunto a la llista que en cal comprar un altre. Si no ho faig així, em sento sota mínims. Tinc un rebost gran i m'agrada tenir-lo ple. Un rebost generós és l'alegria d'una casa.

Decideixo no passar per casa a buscar la llista; se'm farà tard. Tinc el temps just per fer el que diu la llista que he de fer així que arribi a casa. Després, he de fer el que diu a la

l·lista que he de fer abans d'anar a dormir. Tot controlat, tot organitzat.

Arribo al súper; amb la l·lista mentalment preparada, si falta alguna cosa, tornaré el divendres. Com sempre m'he d'esperar a aparcar. Quina mania que té la gent d'aparcar de cul quan van a comprar!!!! Que no ho veuen, que els hi queda el maleter inaccessible? Com ho faran quan surtin amb el carro ple? Tant m'enfada aquesta tonteria que des de dins del cotxe crido al cotxe de davant:

—Tarugo!!! Que no veus que després no podràs carregar? Com passaràs tu i el carro si no deixes espai???

Uiiii, em sembla que m'ha sentit. No m'he adonat que tinc la finestra una mica oberta. Per sort la seva està tancada.

—Què passa? —intueixo que em diu llegint-li els llavis

—Res, em creia que tocaves l'altre cotxe —li dic. Però, no, ja veig que controles. Amb aquest cotxe tan gran jo no en sabia. I li faig un mig somriure amb l'esperança que em cregui.

—Ah, pensava... —em contesta.

No sé si s'ho ha cregut, penso que ha sentit el crit però no ha entès el que li deia. M'haurà vist com gesticulava i l'expressió de la cara; el traïdor llenguatge corporal... En tot cas, a la majoria d'homes els agrada que els hi diguis que tenen el cotxe gran; potser es pensen que els estan parlant d'altres coses...

El "Tarugo" del cotxe s'acosta als carros mentre amb una mà a la butxaca busca una moneda. No la troba i mentre burxa li cau un paper. És un full de llibreta de paper quadriculat; mida quartilla que es deia abans i que ara es diu DIN-A5. Això de DIN-A5 queda més modern i és ben inútil

perquè no té cap lògica que quan més gran és el número més petit és el paper. Mania de no fer les coses ordenades!!!!

Agafó el paper i m'acosto per donar-li i llavors, es gira i em mira amb cara de bavós. Sembla que ha fet una interpretació errònia del meu somriure. Immediatament em repenso i em poso la mà a la butxaca rebregant el paper. De moment no li dono. Torno al cotxe; vull veure què és. Si és algun escrit important, li deixaré al parabrises; no vull ser la més xunga del súper!!! Quan desplego el full arrugat i masegat, veig que és una llista de comprar.

Buah, no cal que li doni; que s'aguanti!!! Ja ho puc llençar. M'acosto a la paperera, estiro el braç amb el full arrugat dins el puny i just quan estic a punt d'obrir la mà i deixar-lo caure dins el cubell.....

—Ja tinc llista!!!! —dic en veu alta.

Acabo de decidir que compraré el que diu aquesta llista, ni més ni menys. Miro la llista i veig amb horror que està totalment desendreçada. Seguiré l'ordre que em marca però em faré un tip de fer passadissos amunt i avall; serà caòtic. Tot i això, persisteixo en la idea; compraré el que diu la llista i en el mateix ordre; potser així entendré els motius d'aparcar el cotxe de cul quan es va a comprar.

Petit Suisse. Quants anys sense menjar-ne!!! De petita, quan estava malalta, el iaio en portava globus; dels inflats amb heli que eren els bons. La iaia em comprava retallables perquè m'encantaven i per berenar em consolava de l'avorriment amb un petit Suisse. Recordo aquells dies al llit que esperava que la meva germana tornés d'escola i jugués amb mi; normalment a cartes o altres jocs tranquils. Em feia trapes perquè sempre li ha agradat guanyar, jo

sabia que me'n feia però no deia res; preferia que es quedés amb mi força estona i no m'importava deixar-me guanyar. No sé si mai va saber que me n'adonava...

Cerveses. El segon que diu la llista és cerveses. A mi no m'agrada la cervesa. La vaig tastar fa molts anys una tarda d'estiu. Un bar de poble, la calor, vacances, la complicitat dels adolescents, volíem ser grans... La primera cervesa no em va agradar; el primer glop em va treure la set, però el gust amargant em va desagradar. La segona potser ja no era tant dolenta. Amb la tercera ja tot ens feia riure i no podíem parar. Després, tinc records borrosos, crec que en vaig prendre tres més. A l'arribar a casa, on per sort no hi eren els pares, la meva germana em va aguantar el front mentre vomitava.

Enciam, tomàquet, pastanaga, espàrrecs. Vaja, algú fa dieta a casa el "Tarugo". Això ja m'anirà bé!!! Tota la vida fent dieta, des de ben joveneta, també amb la Ceci, la meva germana. Començàvem tots els dilluns: esmorzar poquet, una poma i un iogurt. A l'hora de dinar, encara aguantàvem i ens menjàvem un amanida i tall a la planxa. Però quan arribava l'hora de berenar., llavors ja acabàvem la dieta i fins el dilluns següent no tornàvem a començar.

El resultat era que mai perdiem un gram, però rèiem molt. A la tarda sortíem a caminar per allò de fer exercici i acabàvem menjant-nos un suís al carrer Petritxol. Amb la consciència ben tranquil·la perquè ja havíem fet de dieta tot el matí i havíem caminat deu minuts, ens ventilàvem una bona tassa de xocolata amb nata. I què cal fer davant d'una pila de nata? Sense cap dubte allargar la mà, apuntar amb l'índex un lateral i intentar agafar el màxim de nata amb

un sol dit per després llepar-lo com si fos el menjar més exquisit del món.

Cafè. Aiiix els cafès amb la Ceci. Quants cafès ens hem pres juntes. Com hem plorat i rigut davant d'un cafè. Les nostres converses d'amors i desamors, emocions, complicitats, plans..., sempre m'has sabut escoltar i donar bons consells però les millors xerrades fan olor a cafè compartit.

Nata. La Ceci se m'escapava, ja feia uns anys que festejava i al comprar-se el pis vaig veure que anava de debò, que aviat deixaria de tenir-la al meu costat. Es va casar a la manera tradicional, de blanc, per l'església i va fer un convit d'aperitiu, tres plats, postres i pastís. Família i amics vam acompanyar-la. El pastís de nata, és clar. La relació es va enfortir tot i que ens vèiem menys; potser per això.

Sardines. La llista no diu si les sardines han de ser de llauna o fresques. La Ceci no suporta les sardines de llauna; és una de les coses que més fàstic li fa després del pollastre a l'ast envasat. Clarament han de ser sardines fresques. Les sardines a la brasa em porten directament a Lisboa. Lisboa: les sardines, el bacallà i els *Pastéis de Bélem*. Quan em vaig separar la Ceci també estava al meu costat. Ens vam plantar a la capital portuguesa com dues senyores, a un dels millors hotels de la ciutat, i allà vam anar a plorar les meves penes i a programar un futur esperançador. Llavors, ella també va estar amb mi.

Cireres. Les cireres són la primavera, el color, la festa, el joc... Ens penjàvem les cireres a l'orella simulant arracades i ens tornàvem boges fent ganyotes davant el mirall. Després en les menjàvem i jugàvem a escopir el pinyol. Cireres va ser el primer que vas menjar després de ser mare.

Te'n vaig portar un grapat a l'hospital: feble, adolorida però ben feliç reies mentre te les menjaves d'amagat d'aquelles infermeres antipàtiques. Quan vas tornar a ser mare, vaig voltar el món per trobar cireres, però al novembre, no va poder ser. Els teus fills van ser els dos millors regals que em vas fer. Han après moltes coses de tu: ells també juguen amb les cireres i saben com s'ha de menjar la nata.

Fruits secs. Imprescindibles a les llargues sobretauls que hem compartit. Els dies de Nadal, allargàvem el dinar amb fruits secs i neules. Les neules, també s'han de saber menjar. Sempre tots a l'hora, sense tocar-les amb les mans i competint per veure qui se l'acaba abans. És la tradicional "carrera de neules" del Nadal de la família. Després, la partideta de cartes. Encara juguem a cartes, però ara, ella ja no fa trampes. Li agrada guanyar; li encanta guanyar perquè és triomfadora. Sap viure i gaudir de la vida, de la família i dels seus amics. La seva vida és un èxit, la seva imaginació infinita, el seu entusiasme insuperable. I el meu orgull desborda per tenir una germana així. Sempre és una alegria estar al seu costat.

Mantega. Em sorprèn, i en certa manera m'enfada, que el "Tarugo" hagi inclòs la mantega a la seva llista. La seva llista ara és ja la meva i sobretot és la llista de la meva germana. La mantega és especial en les nostres vides. La Ceci afirma que la mantega és com els diners, que mai n'hi ha massa. Ho repeteix com un mantra, però jo no hi estic del tot d'acord; penso que la mantega és com les abraçades de la meva germana, mai són massa, sempre en vols més.

Miro el carro i el veig ple de vivències compartides, però si sóc pràctica, això no és el que jo necessitava per omplir

el rebost. M'ha emocionat trobar a la Ceci a cada producte i per això no puc deixar el carro al mig del passadís i marxar del súper. Tampoc ho vull comprar; no en faré res amb tot això. La meitat ho regalaré i l'altra meitat caducarà o es fa malbé a la nevera.

Bé, potser la verdura podria aprofitar-la però en vaig comprar l'altre dia al mercat i tinc la nevera plena. Amb la resta no sé què en faré. Ahir, que era dilluns, vaig començar dieta. Amb els anys mantinc els hàbits i cada setmana, de dilluns a dimecres o potser fins dijous, menjo de règim. I cada setmana em dic: ara sí, ara va de veritat. I com aquesta setmana sí, hauré de llençar tot el que engreixa.

De cop veig al "Tarugo" que es posa a la cua de la caixa. No fa ni mig minut que fa cua, quan deixa el carro i surt disparat cap al fons del supermercat. Segur que s'ha des-cuidat alguna cosa; clar, com que no té llista.... Ara és la meva, penso. Canvio el seu carro pel meu, agafo la llista rebregada, l'alliso com puc i li deixo sobre l'enciam. Surto de la botiga sense haver comprat però amb la sensació de que no em falta res.

Busco les claus del cotxe i al fer-ho cau un paper a terra; l'agafo i me n'adono que és la llista que havia trobat a faltar. Ja no la necessito.

Premi de Relats Curts de Joves Autors

Dotat pel Consell Comarcal de l'Alt Urgell

SIS TRET

Aina Casassas Sanz

Obra guanyadora

Un tret. I el consegüent gemec de la criatura.

Dos.

I tres. Per assegurar.

S'hi acosta, lentament, amb precaució. És mort. Respira, alleugerit. Feia setmanes que no en caçaven un de tan gran. Aquesta nit per fi podran sopar en condicions. Es carrega l'animal a l'espatlla i comença a caminar. El camí sempre se li fa llarg.

Avui fa tot just un mes que hi són. Ho celebraran menjant-se el senglar, pensa. Encara que aquí, el temps ha deixat d'importar. Quan arriba, són tots fora. Quan veuen la fera deixen el que feien i esbossen mig somriure:

—Sort en tenim, de tu.

I és ben cert. En Rafel és el més jove, però és el que té més traça amb la caça. Entre tots l'ajuden a deixar l'animal a l'interior de la cova, i en Rafel es deixa caure al terra fred.

A la nit, els quatre homes mengen el senglar al voltant del foc.

—Marçal, encén la ràdio.

En Pere és l'únic optimista dels quatre. Amb l'esperança que la guerra acabi aviat, cada dia demana als altres que encenguin la ràdio.

—Que sí, que aquells africans van dir que això acabaria aviat. Es rendiran. El meu cosí, que va anar al front, deia que ningú en aquest país podria aguantar una guerra.

“Hoy, 3 de octubre, el general Emilio Mola ha reorganizado las tropas sublevadas para retomar la marcha hacia Madrid. Después del tropiezo en la Sierra, legionarios y moros parecen haberse recuperado y se dirigen otra vez hacia el sur de la capital”.

Ara totes les mirades es dirigeixen a en Pere, que abaixa el cap. En Rafel, que sembla no haver prestat gaire atenció a les paraules d'aquella veu llunyana, acaba de rosegar la carn, escup a terra i s'aixeca. Els altres el miren mentre surt pel petit forat de la cova, envoltat del silenci que habitualment l'acompanya.

Quan és a fora, en Rafel camina uns metres i s'enfila a unes roques plenes de molsa. Ell també hi pensa, en la guerra. En la guerra, i en la mare, i en la Jordina. I què deurien pensar aquell dia que es van despertar i en Rafel no hi era. Potser no s'ho esperaven. Potser sí que els ho havia d'haver dit abans. Però sabia que el voldrien retenir, i ell no, de cap manera no volia anar a la guerra. Què li importa, a ell, la República? I les banderes, i els fusells, i uns i altres, que odia per igual.

També pensa en el Jaume i les tardes a la masia després de caçar. El Jaume i la seva estúpida creença en què s'ha de defensar, si cal amb les armes, aquella República, que diu que és la democràcia i que és el millor per a tots.

—I què carai t'importa, la democràcia, Jaume?

Li deia sempre en Rafel. Ell no hi creia, en la política, mai no s'hi havia interessat massa. I totes les tardes tornava

del bar remugant, pensant si rojos per aquí, feixistes allà. I ell que només volia conservar la masia, la Jordina i la mare.

Mentre pensa en tot això es va fent de nit. I la nit allà és més fosca, i més freda, i fa venir tots els mals. Quan era petit, la foscor li feia molta por. A vegades s'escolava cap a l'habitació de la mare i es quedava dret, a la porta, només per veure-la respirar i tornar a dormir tranquil. Ara que ho pensa, no li ha explicat mai. Quan torni potser li explicarà. Des que va conèixer la Jordina, les nits li agradaven força. Sovint es veien a la Font Vella quan es ponia el sol, i allà parlaven i deixaven que s'acabés suaument el dia.

En Rafel no sabia si realment les trobava a faltar, a la mare i la Jordina. Ell no n'havia entès mai gaire, de tot això. A vegades, quan feia fred i es quedaven tot el dia a la cova, els altres demanaven a en Marçal, que era l'únic que sabia escriure, que els escrivís cartes. Tots sabien que no podrien enviar aquelles cartes, però els agradava pensar que es comunicaven amb la gent del poble. En Rafel no li havia demanat mai cap carta, a en Marçal. Sabia que no serviria de res, i per què pensar a escriure si no ho llegiran mai. A més, no hauria sabut què dir. Gairebé mai no tenia res a explicar.

A mesura que es fa de nit, en Rafel s'aixeca de les roques i camina, sense gaire rapidesa, enmig dels arbres i la foscor. Ja no li fa por. El dia que van arribar, seguint en Pere, tot li semblava estrany, no li agradava aquell lloc, i només volia dir-li al Marià que marxessin, que allò no havia estat bona idea i que si no era millor tornar a la masia i amagar-se al rebost. Ara, després d'un mes, en Rafel se sentia un membre més d'aquell bosc. El va començar a conèixer

de nit, mentre els altres dormien, i va acabar coneixent més que ningú tots els seus racons.

Quan arriba al costat del riu, sempre s'atura. Li agrada sentir la remor de l'aigua i mullar-se les mans. El dia que va esclatar la guerra, ell va anar a banyar-se al riu. La mare li deia que no patís, que tot allò eren coses de Madrid i aquí dalt no arriba mai res, no veus que no saben ni que hi som. I en Jaume es va enfadar i li va dir a la mare que com podia dir allò, i començava el seu discurs dels drets i la democràcia i els alemanys això i els russos allò. A en Rafel tot això li era igual. I en Jaume no ho entenia. Sempre havien estat diferents, ell i en Jaume, mai no s'havien entès gaire. Però anaven a caçar junts cada dissabte, i el recorda vestit tot de verd i ara l'imagina empunyant un fusell i creient que defensa ves a saber què.

Travessant el riu hi ha una petita ermita mig derruïda. Els primers dies, en Rafel no s'hi acostava gaire, no fos cas que hi hagués algú a dins, algun guàrdia o milicià disposat a reclutar-los, o algun altre amagat com ells. Als matins, però, quan hi pensava, se sentia ridícul. Qui carai s'havia d'amagar allà dalt? Quin milicià els buscaria en aquell bosc, on semblava no existir res més que el riu, les roques, i l'ermita? Al cap d'un parell de setmanes hi va entrar, i ara, que havia esvaït les seves pors a qualsevol indret del bosc, solia enfilarse a la teulada i observava les copes dels arbres.

Avui pensa que a la mare li agradaria aquella ermita. La mare sempre resava, i encara ho feia més des que havia començat la guerra. En Jaume se'n reia, i li deia que a qui resava, que si Déu existís, no hauria començat aquella guerra. A en Rafel tampoc li importava gaire Déu. Anava

a missa algun dia, amb la mare, agafats de bracet, però no feia cas als sermons. Li agradava mirar la gent, les parelles joves que trobaven els diumenges una excusa per veure's, els infants que corrien pels voltants de l'Església o les viudes que s'agrupaven en els bancs del fons. Abans, ell estava convençut que a tota aquella gent tampoc li importava gaire Déu. Que anaven a la missa per veure els altres, per distreure's. Però quan la primera nit a la cova va sentir com en Pere resava, pensant-se que la resta estaven adormits, va pensar que potser Déu sí que era important, encara que ell no sabia ben bé si existia. Potser això era igual.

En les nits clares com aquesta es poden veure totes les estrelles del cel. Una altra vegada se'n recorda del Jaume. Quan eren petits i en Jaume feia la comunió, van anar a Barcelona, a buscar-li un vestit. Hi van arribar de nit, i només entrar a la ciutat en Jaume va arrancar a plorar perquè no veia les estrelles, i es pensava que s'havia quedat cec i cridava "mare, mare, no veig res mare, no veig res". Amb la mare sovint reien recordant aquesta història, i al Jaume, fins no fa gaire, encara el feia enfadar. Però últimament quan l'explicaven ja no s'enfadava, ni reia, només els deia que el deixessin, que havia de fer coses molt importants i que ja es veurien demà. En els últims mesos abans de marxar al front, en Jaume no era mai a casa. Tot el dia amunt i avall amb els seus cartells i les seves cartes i el coi de república que la mare deia que estimava més que a ella.

Val més no pensar-hi gaire. Val més no necordar gaire, perquè si ho feia potser li venia la temptació de marxar d'allà. Fa uns dies, quan tornava d'una de les seves passejades nocturnes, va trobar en Marià despert, recollint en el

farcell la ràdio, les camises i la mica de menjar que havia quedat del sopar.

—No ho diguis als altres, Rafel, me'n vaig. No aguanto més, vull tornar a casa, m'és igual si he d'anar al front.

En Rafel no va dir-li res. No es veia amb cor de contestar. Podria haver-li dit que no marxés, que no el deixés sol, que havia estat ell qui l'havia convençut a venir. No ho va fer. Només el va mirar i va seure al terra, exhaust. En Marià en va tenir prou. Va seure al seu costat i va arrencar a plorar. I després, sense badar boca ni parlar-ne mai més, van anar a dormir.

Després de l'ermita, acabava la seva ruta. Solia tornar a la cova pel mateix camí, travessant el riu i saltant les roques, aquesta vegada sense aturar-se enlloc. Avui, però, sí que s'atura. Ha sentit veus. Ha sentit crits i ha recordat què era sentir crits perquè feia un mes que totes les paraules els sortien igual. En un moviment gairebé instintiu, s'amaga de pressa darrere els arbres i escolta.

—I què hi feu aquí amagats, eh? Què hi feu? Estem tots suant, morint per salvar el país i vosaltres aquí, amagats. No teniu vergonya. Sou uns egoistes, egoistes!

La veu que pronuncia aquestes paraules sembla d'un noi jove, i en Rafel ho entén: els han trobat. No saps si uns o altres, però, al cap i a la fi, és igual. Tant ell com els altres sabien que si els trobaven, cap dels dos els ho perdonaria. Ambdós bàndols difereixen en tot: bandera, ideals, projecte i armes. Però coincidirien en dir-los traïdors si els trobaven allà. En Rafel havia pensat algunes vegades que allò podia passar. I quan ho pensava, li era igual. Però no havia imaginat veure, o més ben dit sentir, l'escena des de fora, com

una espècie d'espectador d'una obra de teatre que no té res a veure amb el que veu a l'escenari, i que mai no pot acabar de sentir el que a ells els passa per dins.

Ara en Rafel se sent espectador, sentint els crits dels joves i el silenci dels altres. Perquè no ha sentit ni una paraula de la veu d'en Marià, o d'en Pere o d'en Marçal. Tots tres semblaven haver emmudit. I sí...? En Rafel nota com el fred s'estén pel seu pit. Pensa si hauria de sortir. Abraonar-se sobre els joves, siguin qui siguin, i deixar-los estesos a terra. I llavors, què? Els mataria? Ell, que no havia anat a la guerra per no haver de fer-ho? S'adona del mal que li fa la cara de tant estrènyer les dents. I té fred a les cames i els peus. Sospira i s'asseu. No pot sortir, no podrà, no és prou valent. Es quedarà allà, a les roques, amb les cames penjant a l'aire fins que passi la tempesta. Com ha fet amb la guerra, com farà quan torni a casa i la mare l'escriu per no haver tornat abans, com ho feia quan era petit i les tardes amb en Marià s'allargaven massa.

Es recorda fa tot just uns minuts al terrat de l'ermita. Sembla mentida que sigui la mateixa nit. Ara els segons són molt més feixucs, segueix sentint crits, i cops, però ho sent com de fons, com quan sentia en Jaume parlar de la República i només li arribaven paraules sense cap lligam, i s'abstreia, sense fer-li gaire cas. Es tapa la cara, ara també freda, amb les mans. De cop, sent un fil de veu sense gaire força. En Marià:

—No, no hi havia ningú més, aquí. Només nosaltres tres.

I després d'aquesta frase el temps ja no pesa.

Un tret.

Dos

I tres.

Ara no hi ha cap racó del cos d'en Rafel on no hi hagi arribat el fred. Que acabi ja aquest coi de guerra.

Premi Germans Espar i Tressens

Dotat pel Consell Comarcal de l'Alt Urgell

EL JERSEI DEL MESTRE

Joan Adell Álvarez

Obra guanyadora

Recordo una aula gran i freda, il·luminada per tres bombetes grogues penjades del sostre damunt la quitxalla ensopida. El mestre ens observava enfilat a la tarima. A la seva dreta, la pissarra; a l'esquerra, un virolat mapa d'Espanya. Al bell mig de l'aula, més a prop del mestre que no dels alumnes, una estufa de llenya maldava per enganyar l'hivern i, de vegades, el mestre hi posava damunt la tapa un pot d'alumini amb aigua i fulles d'eucaliptus. La classe s'omplia d'una penetrant aroma que, si tancava els ulls, em permetia imaginar-me corrent sota els arbres del bosc. De l'estufa emergia un llarg tub cilíndric que, fent una corba per damunt dels nostres caps, arribava a la finestra, un vidre de la qual havia estat substituït per una llauna amb un forat rodó per on la xemeneia sortia al carrer.

En arribar la primavera, naturalment, l'estufa perdia tot el seu protagonisme, que era cedit a uns éssers voladors que ja ens acompanyarien fins la propera tardor: les mosques. M'atreviria a dir que cap record de la meua infància no és dissociable de la presència de les mosques. N'hi havia arreu i a milers. I la classe no n'era una excepció. Entre la còpia i el dictat, les sumes i les restes, un dels nostres entrete-

niments preferits era la caça de la mosca. Tota una tècnica, en la qual jo, no és per dir-ho, hi vaig excel·lir. Havies d'esperar que la mosca reposés sobre una superfície plana i, quan més entretinguda estava fregant-se les ales, amb la mà mig tancada, sempre de cara, flas!, quedava atrapada dins del puny. Llavors venia la maniobra més delicada, treure la mosca viva sense que s'escapés. Si ho aconseguies, el seu destí era incert. Alguns companys les decapitaven amb una fulla d'afaitar per comprovar, sempre sorpresos, que no es morien d'immediat; altres els arrancaven delicadament les ales per convertir-les en estranys vianants del seu pupitre. A mi personalment aquestes mutilacions sempre van fer-me certa angúnia i preferia un experiment molt més sofisticat. Es tractava de lligar un fil a la panxa de la mosca, sense prémer massa, deixant-li les ales ben lliures. Alguna tarda vaig arribar a comptar més de deu fils volant alegrement per l'aula.

El mestre, dins de la classe ens parlava en castellà amb un deliciós accent empordanès, encara que al pati tots, tant el mestre com els alumnes, recuperàvem d'immediat el nostre idioma. A l'inrevés del que, segons diuen, passa a algunes escoles d'avui en dia, un fenomen que preocupa a molta gent, però que jo vull atribuir a l'esperit de contradicció de la canalla. Cal ser optimista.

De cara al mestre s'arregleraven els pupitres. Eren de fusta antiga martiritzada per mil talls de coltell i taques de tinta de tots colors. Sota la tapa hi guardàvem les eines, bàsicament una capsa de fusta pintada que en dèiem plumier dins del qual hi estotjàvem un llapis, una goma d'esborrar i un plomí quasi sempre despuntat, amb el mànec de fus-

ta que, a còpia de mossegades, deixàvem com una escombra. Encara avui, en recordar-ho, em retorna a la boca el gust amargant del vernís. Per escriure havíem de submergir aquella ploma dins del tinter, un didalet de plom encastat al replà del pupitre. Escriure amb aquella eina era tota una aventura. Si sucaves massa tinta, una gota tràgica malmenava el teu full de cal·ligrafia, incident d'imprevisibles conseqüències; si sucaves poc, la intensitat de les lletres es desmaiava ràpidament i t'obligava a sucar de nou. Quan per fi, després de molts fracassos, aconseguies mesurar la dosi de tinta adient, podia succeir quelcom de dramàtic: tot d'una, sense cap causa aparent, el plomí s'encallava sobre el paper i, en intentar salvar aquell obstacle invisible, una esquitxada de tinta convertia el full en una constel·lació de taques de totes les mides.

Dins del pupitre, al costat del plumier hi vaig guardar durant mesos una taronja. Cada dia me la mirava, una mica més florida. No la volia llençar perquè m'intrigava saber com acabaria i perquè la seva sentor agredolça m'agradava. Un dia vaig descobrir que aquella floridura de la taronja tenia les mateixes característiques —color, olor, textura— que les aixelles del jersei del mestre. El primer que vaig pensar va ser que el mestre tampoc llençava el seu jersei, encuriósit per esbrinar com acabaria la floridura de les seves aixelles, però aviat vaig concloure que el que veritablement passava era que el mestre només tenia un jersei.

En un dels calaixos del seu escriptori, sempre tancat amb clau, hi guardava un misteriós flasconet de vidre ple de unes lluent pastilles blaves. Els nois deien que li servien per no enrogallar-se, però un dia vaig sentir dir als

pares que eren per ajudar-lo a tirar endavant la seva trista vida.

Jo m'estimava aquell mestre, un bon home que tolerava en silenci els fils voladors, que acceptava amb paciència els meus fulls de cal·ligrafia clapissats de taques de tinta i que, a l'hivern, ens omplia els pulmons de flaires del bosc. Vaig llençar la taronja florida i vaig dur-ne de casa una de fresca, amb la recòndita esperança que el mestre, per un màgic procés mimètic, es presentaria a l'escola amb un jersei nou. Ni màgia ni mimetisme. El mestre va acabar el curs amb el seu jersei florit.

M'agradaria acabar aquest relat com un conte de Nadal, dient que cada alumne va manllevar un jersei del seu pare per regalar-li al mestre. Però no va ser així. Entre altres coses, perquè els nostres pares tampoc no anaven sobrats de jerséis. Jo, però, vaig fer el meu gest de solidaritat: sota la tapa del pupitre vaig tornar a guardar la taronja, ben florida, fins a la fi de curs.

Premi Josep Grau i Colell

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

PEDRES, MAR, VIDA I RUÏNES

José Luis García Herrera

Obra guanyadora

1. Muralles de Tossa

Mediten les delicades ruïnes
l'infortuni del temps
mentre llangueix el dia a les balustres.

Joan Perucho

Des de la platja Gran, enmig de l'espectacle
constant de les onades,
contemplo el senyoriu de les muralles i les torres.
Dominen la ciutat i tot el que l'envolta. La Història
les ha fet més impressionants i més dignes, encara.
Camino pel passeig a primera hora del dia,
quan el sol mostra encara un floc de timidesa
i els primers banyistes criden, garratibats,
al tocar la serena fredor de l'aigua.
Un primer tram de pujada ofereix
l'estàtua tendra d'un avi i el seu nét
jugant amb la complicitat, i l'harmonia,
que dóna aquest punt invisible en el temps:
on les edats s'apropen en el joc secret
d'entendre la vida sense la malenconia
que vindrà un demà ple de boirassa.
La vista, a mig camí, ben a punt d'arribar
a la portalada d'entrada i a la torre de les Hores,
ofereix la imatge de perfecció i solemnitat
que no podrà esborrar-se mai del cor,
o de l'esperit infatigable del viatger
que sempre anhela trobar un nou món
a cada volta, després de cada petjada.

Soprèn trobar-se, en una íntima terrassa,
el cos bronzejat, etern i seductor,
d'una Ava Gardner sobrevivint
el pas tortuós del temps, o d'aquest camí,
que travessant la vila i les muralles,
creua el turó que s'alça sobre el mar,
sobre aquest paisatge aclaparador
que em sorprèn l'ànima.
La bellesa és un mal que no desitja cura.

2. Far de Roses

No podré veure mai
la veritable mar al fons.

Joan Vinyoli

Des de la balconada de roques, a l'escullera,
a prop de la torre del far, del vidre de la nit,
veig passar l'estiu fugaç, amb estranya pressa,
com una presa ancorada a l'ham del destí
on no hi ha més veritat que el foc de la mort.
Aquestes hores nocturnes i mar de fons
les arxivaré a l'ànima amb les lleis del cor.
Veuré caure la pluja pels grans finestrals
com el pescador que deleja la llum de la lluna
i el soroll de la llinya com un cop de destrat.
Des del far veig passar els dies i vaig fent
nusos de records a la corda del vent. Nusos
que entrellacen la xarxa que m'ofega poc a poc
i deixa a la sang una blava maror: les ombres
de la vida que passa i s'emporta el meu nom.
Assegut a l'amfiteatre de roques, a prop del far,
a la punta de la Poncella, enmig del puig Rom,
atrapat pels girs de la llum perduda en el temps,
de vegades sóc com l'espurna del darrer sol.

3. Vell pescador

Trist i noble, difícil, art de pesca.

Francesc Parcerisas

Recull les xarxes i torna a llençar-les a l'aigua.
És un mal dia el d'avui, però no sap
reconèixer el mestratge de les derrotes. O no vol.
Amb un dit va resseguint la maroma de les tragèdies.
Assegut en un mur de roques negres
aixeca un porró de vi i fa un glop llarg.
Pels llavis li regalimen unes gotes que podrien
ser calabruix de sang o llàgrimes de vidre
furtades a la raó malenconiosa d'un mar atrapat
dins d'una copa massa trista com per ser l'última.
Camina cap a l'aigua i s'atura just quan les ones
comencen a llepar-li els peus d'argila i pedra nua.
En aquest moment, quan un cel ferit de capvespre
penja una bandera de núvols prims, com de treva,
pensa en els dies que no tornaran amb el fardell
d'aquell somriure ple de triomfs i nits de cistelles
plenes de peixos platejats saltant sobre el foc negre
d'una mort tan certa com la fredor de l'aigua.
Recull les xarxes buides i plora com l'heroi
que només viu dels records que cremen
les hores oblidades i uns rostolls de vida.

4. Ruïnes d'Empúries

Empúries, tu dorms! A dins nostres memòries,
Vestigi que l'edat no és prou a destruir,

Andrée Bruguère

Per camins esborrats brollen els crits
d'històries aferrades al cor de la pedra,
a l'ànima d'una sang sòlida com la terra
que s'arrecera entre les escletxes del temps.
Les ruïnes mostren que l'existència
és part de l'oblit, com els signes ocults
que desvetllen la vida amagada dins la vida.
La mort —cada cop en sóc més conscient—
no és part de la llum que desapareix
dels nostres ulls, ni raig de l'aigua
que dissol les petjades que queden enrere;
ni tan sols és un resquitx de l'ombra
que projecta el nostre cos al capvespre.
La mort és el silenci de les pedres
que resten sota el mantell de terra, resignades
a perviure callades en la foscor dels segles.

5. Oliveres del Montsià

Sempre és allí...
a la vora del camí
oferint-vos la seva ombra.
Ho dóna tot
a tothom, què més es pot
demandar a una vella soca.

L'Olivera, Joan Manuel Serrat

Arrelades a la terra, com l'home,
les seves branques mil·lenàries
—braços que defensen la terra estimada—
ploren llàgrimes verdes i saba d'or
que deixen en els llavis el sabor de la vida.
Oliveres del Montsià: cavalleresses de fusta
que senyoregen més enllà de les contrades,
que vesteixen de color la sequedat de la terra
en matinades al ras i memòries de llum.
Són part de les llegendes, són herència
del treball, de la paciència, de la força
trenada als nusos d'un cor infinit.
Voldria ser com elles, ser fidel a la terra
on vaig néixer i retornar-li, un dia,
llàgrimes de suor i de sang, gotes de vida
que siguin llum d'or sobre l'última pàgina
que un dia escriuré i quedarà, per sempre,
perduda en els somnis de la Història.

6. Gósol

Roca de lluna.
El coll del Verdet: vela
dalt la carena.

Toni Gol i Roca

La pedra marca un capítol de solitud
quan la senda recobra l'esperit d'aventura,
voreja la set de neu lenta
i madura l'ànim de glòria. El fang
esgota el seu judici d'home i únicament la pedra
aposta per la virtut del temps,
assentada en les ruïnes d'un castell,
en la torrassa d'una llei secreta
que procuro desobeir per a recordar-me
en els barrancs de l'edat trencada
llançant branques de roure i pinzells,
lluny del sol que roda pel Pedraforca
com un bandoler sense por de la negra sort;
lladre de gestos i postals ocres
on la pedra reposa amb exquisida dignitat.
Estrets carrers tanquen la tarda boirosa,
cega en el seu capítol de profecia, sigil·losa
en la seva cintura de fusta, en el quadern
de qui camina sense espigues d'aigua i procura
negar-se la coïssor dels adéus, la bretxa
que cada pedra prem en la carn amb sever instint.
Recullo el llenç inacabat i travesso
la plaça amb el pols arran de terra, embruixat
per la nafra rosa que travessa el cel i els afectes.

7. Mura

Truco a la porta de la pedra.

—Sóc jo, deixa'm passar.

Wisława Szymborska

Fusió de pedra i fusta, munió de segles
pujant pels carrerons i les porxades, dibuixant
un sostre de cel i de teulades, de parets
arreglerades sobre l'abisme del temps,
d'un temps fixat a l'ànima dura de la pedra,
a l'ànima de l'home que cerca, en les escletxes,
històries que allarguin el pes de la memòria.

8. Sant Climent de Taüll

Em plau morir en el llit pairal, la creu,
i mentre l'agonia m'aclapari,
pensaré amb goig que em ressuscitareu.

Joaquim Ruyra

Vindrà la fam i la fe a trucar a la teva porta.
Les pedres aixecaran la casa del silenci,
aixecaran els murs de la grandesa de la llum.
Perquè Tu ets la llum que penetra per l'escletxa
de les estretes finestres;
la llum que cau del cel i travessa la vall;
la llum que governa la terra des de l'absis;
aquesta terra feta amb el cant del fred i de la pluja,
aquesta terra d'homes durs fets amb l'ànima de la pedra
que aixeca els murs d'aquesta església
beneïda per acollir el misteri de la vida,
per narrar la memòria dels homes sobre el guix
on cada empremta enceta un camí de vida i mort.
Vindrà la fam i la fe a trucar a la teva porta
i Tu la deixaràs, malgrat el fred i la foscor,
sempre oberta.

Premi Narieda

Dotat per l'Ajuntament d'Organyà

ALUMNES DE PRIMÀRIA DE LA ZER NARIEDA

Coll de Nargó
Organyà
Peramola

CICLE INICIAL DE PRIMÀRIA

UN POBLE DE SANT MARTÍ

Genís Espar Vilalta
Escola Miret i Sans. Organyà
Obra guanyadora

Fa molts anys les muntanyes que envoltaven Organyà es veien molt grises.

Un dia de pluja al cap de 5 hores va parar de ploure. Va sortir l'arc de Sant Martí, l'arc de Sant Martí va caure damunt el riu Segre.

I l'aigua del riu Segre va quedar amb els colors de l'arc de Sant Martí.

Els nens van anar-lo a veure i un nen va dir: anem a banyar-nos!!

Tots els nens que es van banyar es van quedar dels colors de l'arc de Sant Martí.

Això no els hi va agradar. I tots van anar a dutxar-se.

El riu baixava mol fort i esquitxava les muntanyes, que van quedar de colors.

Això sí que els hi va agradar a TOTS!

FI

CICLE MITJÀ DE PRIMÀRIA

LA TROBALLA DEL BRUC A NARIEDA

Carla Roch Puigpinós

Escola Sant Climent de Coll de Nargó

Obra guanyadora

Fa molts anys una família del Pirineu va anar d'acampada als prats de Narieda. Era un dia assolellat, els prats tenien un verd preciós i els ocells cantaven alegres cançons. Estaven tots molt contents per portar a terme totes les activitats que havien planejat: els pares tenien ganes de fer excursions enmig de la natura, el Pau volia caçar insectes per fer un treball de l'escola i l'Arlet córrer pels camps amb el Bruc, la seva mascota. L'endemà al matí al despertar-se es van adonar que el Bruc no hi era, no havia anat gaire lluny, simplement havia anat al bosc a donar un tomb i al tornar portava a la boca un vell pergamí, el van desplegar: hi havia dibuixat un mapa amb unes direccions molt estranyes. Estaven tots molt encuriosits i tots cinc van començar a desxifrar el mapa i explorar el terreny. Caminant, caminant els va enxampar una forta tempesta, van voler tornar cap al camp on havien acampat però es van desorientar, van trobar dos camins i van dubtar molt... agafant finalment el camí equivocat, enmig de la pluja i la foscor van trobar una cova i van decidir passar-hi la nit, era una cova molt fosca i hi feia molt fred...

De matinada el Bruc va començar a bordar, la família estava molt cansada, havien dormit molt poc i no li van fer cas. El Bruc continuava bordant i van sortir a veure què passava, havia pujat a un petit turo i gratava la terra. El Pau i l'Arlet s'hi van acostar i van cridar als pares perquè hi havia unes restes molt estranyes per a ells. Els pares hi van anar i els hi van explicar que semblaven restes d'una posta d'ous de dinosaure perquè a la zona, fa milions d'anys, hi havien viscut dinosaures. Van fer moltes fotografies i un cop trobat el camí de tornada van tornar a la zona on havien acampat, van desplegar les tendes i es van dirigir al museu dels Dinosaures de Coll de Nargó per explicar el que havien trobat. Uns dies més tard un equip d'experts paleontòlegs es van dirigir a la zona i van confirmar el que la família els hi havia explicat. El Bruc, una mascota molt estimada havia fet una gran troballa! De ben segur que serà portada d'alguna revista i el Bruc en serà el protagonista!

CICLE SUPERIOR DE PRIMÀRIA

LES AVENTURES DEL JAN

Queralt Solà Soca

Escola Sant Climent. Coll de Nargó

Obra guanyadora

En un petit poble dels Pirineus anomenat Coll de Nargó i viu un nen que es diu Jan. En Jan té un millor amic de quatre potes que respon al nom de Mac.

En Jan i el Mac sempre que podien anaven a explorar els voltants del seu poble i per ells resultaven ser grans aventures. En aquells dies d'estiu, amb l'escola ja finalitzada, en Jan i els seus amics del poble, i sempre acompanyats del Mac, van agafar la brena i van decidir anar a explorar unes coves anomenades d'Ormini, que es troben a les muntanyes de Nargó. Amb la brena carregada i amb els seus frontals al cap van començar a caminar muntanya amunt, i al cap d'una bona estona de camí, van arribar, van entrar i allà començaren amb la seva aventura. Agafats en una corda perquè aquells caminets relliscaven, van sentir un soroll, i de cop un dels amics va patinar i va caure de cul, tots li van preguntar si és trobava bé i ell va respondre que sí, però continuaven sentint aquell soroll. Van enfocar els frontals al sostre i van veure que aquell soroll eren els ratpenats que vivien en la foscor de la cova. Van seguir caminant dins la foscor però amb els seus frontals il·luminats disfrutaven veient la immensitat de les estalactites i les estalagmites

d'aquella cova. Quan de cop van arribar al final d'una de les galeries en Jan es va adonar que el Mac ja no els acompanyava i tots van començar a cridar...

—Mac, Mac!

Però en Mac no responia, només se sentia l'eco de les seves veus. En moure's tots per buscar en Mac, en Jan va veure una llum molt brillant en una de les galeries, entre tots van decidir seguir la llum, estaven emocionats per saber on els portaria aquella llum. Seguint aquella llum van notar que els seus peus s'inundaven en petits tolls d'aigua, i de cop en Jan i els seus amics van baixar de cul per uns llargs tobogans de pedra i van caure en una gran tolla d'aigua blava. Espantats van sortir tots ràpidament de l'aigua, i es van adonar que havien anat a parar al Codó unes meravelloses tolles d'aigua natural a prop del seu poble. En Jan estava nerviós perquè no sabia si l'hi havia passat res al Mac, però en girar-se es va adonar que en Mac estava ben panxó nedant en una de les tolles. Després d'aquella aventura i que tots estaven bé, van decidir agafar la brena, i acabar de gaudir d'aquella tarda d'aventures en la que van descobrir un dels túnels secrets d'aquella cova. Tots junts van tornar cap a casa per esperar l'endemà i començar una nova aventura.

Edició:



Ajuntament d'Organyà

Amb el suport de



Diputació de Lleida
municipis, territori i tu